

ZIVOT

KULTURNÉ SOCIÁLNÍ ČASOPIS
FEBRUÁR ♦ ÚNOR ♦ LUTY 1971 ♦ CENA 1 ZŁ.

2.

Vo Varšave opäť bude kráľovský zámok. Jeho dejiny boli tak nepokojné, často dramatické a tragické, ako osudy Res publici.

Vybudovaný ako sídlo mazowieckých kniežat a potom, bol v neskorších storočiach značne rozšírený, a po prestahovaní hlavného mesta z Krakova do Varšavy stal sa kráľovským sídlom. Bol svedkom minulosti poľského národa, prežíval momenty nádhery a pádu, bol miestom kľúčových historických udalostí, ako schválenie Ústavy 3. mája roku 1971, tu v kaplnke z 18. storočia bolo uložené srdce Kościuszku, ktoré je súčasne v Národnom múzeu vo Varšave.

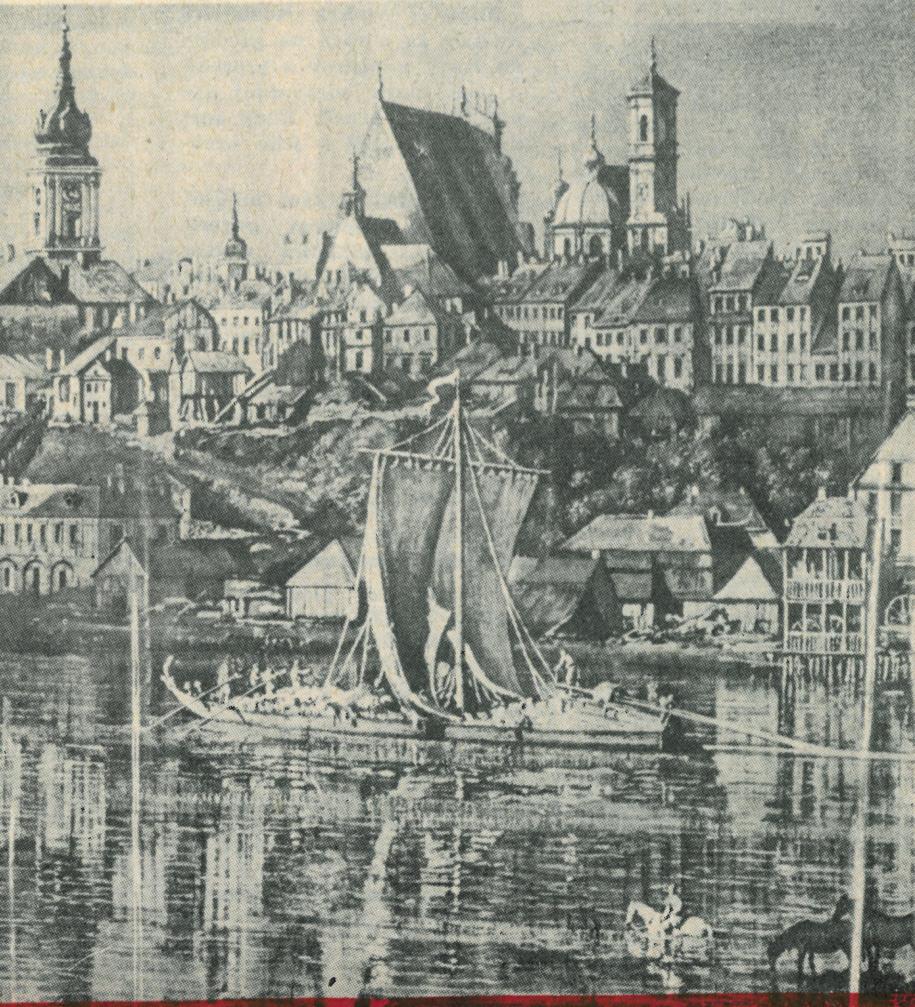
Rekonštruovaný rástol a stále krásnel, stal sa reprezentačnou národnou stavbou. Celé storočia bol neodlúčnou časťou varšavskej panorámy nad Vislou. Na snímke vedľa zámok pred zničením a dolu na jednom z obrazov Canaletta panoráma zámku od Visly.

Zásah bômb zhodených v septembri roku 1939 bol presný. Hitler sa rozhodol zničiť kráľovský zámok ako symbol poľskosti. Na zámok padali zápalní bomby. Ustupujúc z Varšavy okupanti dokončili ničivé dielo. V hlavnom meste oslobodenom počas januárovej ofenzívy sovietskych a poľských vojsk roku 1945 ostali iba ruiny zámku.

Rekonštrukcia zámku sa už dávno nachádzala v centre verejného záujimu. Starostlivo boli zhromažďované a zabezpečené všetky zachránené historické elementy zámku, umelecké diela, fragmenty dekorácií a vybavenia interiérov. 3. júla 1949 Sejm oficiálne schválil: Zámok má byť rekonštruovaný. Pred 15 rokmi bola zorganizovaná veľká architektonická súťaž. Pri Poľskej akadémii vied začala pôsobnosť Komisia pre výskum dejín zámku. Vedeli sme, že zámok, tak ako toľko iných historických objektov bude rekonštruovaný. 20. januára 1971 prvý tajomník ÚV PZRS Edward Gierek na stretnutí so zástupcami tvorivých kruhov vo Varšave informoval zhromaždených o tom, že Politické byro zaujalo kladný postoj k návrhu rekonštrukcie zámku, ktorý predložili varšavské orgány a obyvatelia.

(DOKONČENIE NA 10. STR.)

REKONŠTRUKCIA KRÁĽOVSKÉHO ZÁMKU

VIII. PLÉNUM ÚV PZRS

ANALÝZA DECEMBROVÝCH UDALOSTÍ ● SÚČASNÉ ÚLOHY A PERSPEKTÍVY POLITIKY STRANY ● NAJNÁLIEHAVEJŠIE PO-TREBY SPOLOČNOSTI ● SMERNICE PRE ČINNOSŤ VLÁDY ● URÝCHLENIE TERMÍNU ZVOLANIA VI. ZJAZDU ● ZMENY V POLITICKOM BYRE A ÚSTREDNOM VÝBORE PZRS

V DŇOCH 6. A 7. FEBRUARA T.R. KONALO SA VO VARŠAVE VIII. PLE-NARNE ZASADNUTIE ÚSTREDNÉHO VÝBORU POĽSKÉJ ZJEDNOTENEJ RO-BOTNÍCKEJ STRANY. NA PROGRAM TOHTO ZASADNUTIA, KTÓREMU PREDSEDAĽ PRVÝ TAJOMNIK ÚV PZRS EDWARD GIerek, BOLA ANALÝZA DECEMBROVÝCH UDALOSTÍ A SÚČASNÝCH ÚLOH STRANY. DIS-KUSIU OTVORIL SVOJIM VYSTÚPENÍM JAN SZYDLAK ČLEN POLITICKÉHO BYRA A TAJOMNIK ÚV PZRS. POČAS ROKOVANIA VIII. PLÉNA ÚV TRVAJÚCEHO DVA DNI PREHOVORILO CELKOVE 40 ÚČASTNIKOV ZASAD-NUTIA. OSTATNÍ ÚČASTNÍCI PLÉNA PRIHLÁSILI SVOJE DISKUSNÉ PRI-

SPEVKY DO PROTOKOLU. PRED KONCOM ROKOVANIA PRVÉHO DŇA VIII. PLÉNA VYSTÚPIL V TELEVÍZII STEFAN OLSZOWSKI, ČLEN POLITICKÉHO BYRA A TAJOMNIK ÚV PZRS, ABY INFORMoval O JEHOD PRIEBEHU.

PO SKONČENÍ DISKUSIE PREDNIESOL PREJAV EDWARD GIerek, PRVÝ TAJOMNIK ÚV PZRS. PREJAV EDWARA GIEREKA BOL VYSIELANÝ ZO ZASADACEJ SÁLY ROZHLASOM A TELEVÍZIOU A UVEREJNILA HO DENNÁ TLAČ.

VIII. PLÉNUM ÚV SCHVÁLILO TOTO UZNESENIE:

„Ústredný výbor
— v plnom rozsahu schvaľuje analýzu decem-brových udalostí, ako aj úlohy strany načrtnuté v dokumente Politického byra a v prejave prvého tajomníka ÚV súdr. Edwarda Giereka:

— odporúča vláde, aby v spolupráci s ekonomickými činiteľmi a odborníkmi, ako aj v konzultácii s čo najväčším spoločenským aktívom zo všetkých odvetví národného hospodárstva, energeticky pokračovala v práciach na ďalšej konkretizácii úloh tohto roku, ako aj celého päťročného plánu;

— považuje za účelné urýchliť zvolanie VI. zjazdu strany, ktorý vytýčí perspektívy rozvoja krajiny a vypracuje programové smery ďalšej výstavby socialistizmu v podmienkach socialistickej demokracie v súlade so záujmami a úsilím robotníckej triedy a národa.“

* * *

Potom sa pristupilo k druhému bodu denného poriadku, ktorý zahrňoval organizačné otázky.

Plénum prijalo nasledujúce uznesenia:

„Ústredný výbor PZRS preskúmal príčiny a prie-beh decembrových udalostí, ako aj úlohu bývalého prvého tajomníka ÚV PZRS súdr. Władysława Go-mułka v narastaní príčin týchto udalostí a v ich priebehu.

Uznávajúc doterajšie zásluhy súdr. Władysława Gomułka pre stranu a krajinu, Ústredný výbor súčasne konštatuje, že väzne chyby v riadení strany za posledné roky, ktoré spôsobili oslabenie vzäzkov so spoločnosťou, narastanie nesprávnosti v rozvoji ekonomiky a konečne otvorená politická kríza a nasprávne metódy použité počas tejto krízy znemožňujú ďalšiu účasť súdr. Władysława Go-mułku na práciach Ústredného výboru.

Berúc však do úvahy neprítomnosť súdr. Władysława Gomułka spôsobenú jeho zdravotným stavom na VII. pléne ÚV, ako aj na tomto pléne, Ústredný výbor sa rozhodol zastaviť súdr. Władysławovi Gomułkovi jeho členstvo v ÚV.“

* * *

1. Ústredný výbor konštatuje, že súdr. Zenon Kliszko:

— počas svojej činnosti vo funkciu člena Politického byra a tajomníka ÚV spôsobil strane väzne škody v dôsledku chýb, ktorých sa dopustil v kádrovej politike, na ideologickej fronte a v iných oblastiach pôsobnosti;

— počas decembrových udalostí na Pobreží pre-javil nedostatok pocitu reality, konal nezodpovedne a takto sa pričinil k zaostreniu konfliktu s robotníckou triedou Trojmešta;

rozhodlo sa vylúčiť súdr. Zenona Kliszka z radov Ústredného výboru.

Ústredný výbor konštatuje, že súdr. Bolesław Jaszcuk počas svojej činnosti vo funkciu člena Politického byra a tajomníka ÚV zodpovedného za ekonomickú politiku:

— neprípustne a celkom otvorene priamo zasa-hoval do činnosti vlády a hospodárskej admini-stratívy;

— pričinil sa o presadenie celého radu chybnych ekonomických rozhodnutí, ktoré boli základom uda-losti v decembri 1970 r.;

a preto sa rozhodol vylúčiť súdr. Bolesława Jaszcuka z radov Ústredného výboru.

Na snímke: Edwar Gierek a Gu-stáv Husák na letisku v Prahe.

PRIATEĽSKÉ NÁVŠTEVY

Prvý tajomník ÚV PZRS Edward Gierek a predsedu Rady ministrov Piotr Jaroszewicz počas priateľskej návštevy v ZSRR previedli rozhovory s Leonidom Brežnevom, Alexejom Kosyginom a inými sovietskymi činiteľmi.

Na pozvanie Ústredného výbo-ru SED, národa a vlády NDR prvý tajomník ÚV PZRS Edward Gierek a premiér Piotr Jaroszewicz boli na návšteve v Berlíne kde sa stretli s Walterom Ulbrichtom a Willi Stophom.

Na pozvanie ÚV KSC a vlády Československa boli na priateľskej návšteve v Prahe Edward Gierek prvý tajomník ÚV PZRS a Piotr Jaroszewicz premiér PDR. Počas rozhovorov s Gustávom Husákom prvým tajomníkom ÚV KSC a premiérom Lubomírom Štrougalom poľskí hostia prejedna-li otázky zaujímajúce obidve strany.

FRANCISZEK SZLACHCIC MINISTROM VNÚTRA

Minister vnútra Kazimierz Świątka sa obrátil na predse-du Rady ministrov s prosbou o poskytnutie zdravotnej do-volenky. Predseda Rady mi-nistrov súhlasiel s jeho pros-bou.

V súvislosti s tým predse-da Rady ministrov poveril námestníka ministra vnútra Franciszka Szlachcica vede-ním ministerstva vnútra.

Súčasne predseda Rady mi-nistrov podal Sejmovi návrh o odvolanie Kazimierza Świątka z funkcie ministra vnútra a poverenie tejto funkcie Franciszkowi Szlachcicovi.

Sejm schválil tento návrh.

Na poslednom plenárnom zasadnutí CRZZ jednohlasne prijali rezignáciu Ignaceho Logu-Sowińskiego na funkciu predsedu CRZZ. Za nového predsedu plenárum zvolilo Władysława Kruczka, dlhorocneho, zaslúžilého činiteľa robotníckeho hnutia, člena Politického byra ÚV PZRS, ktorý doteraz zastával funkciu prvého tajomníka VV PZRS v Rzeszove.

XIV. ZJAZD KSC

Plénum Ústredného výboru KSC, ktoré zasadalo na Hradčanoch 4. t.m. rozhodlo zvoliť XIV. zjazd strany na 25. mája t.r. Cenovia pléna prijali rezignáciu predsedu Ústrednej rady odborov Jana Pillera na funkciu člena predsedníctva ÚV KSC a po-verili túto funkciu Aloisovi Indrovi, ktorý bol doteraz kandidátom predsedníctva ÚV a tajomníkom Ústredného výboru. Na miesto A. Indru plénum zvolilo ministra pred-sedu výboru pôsť a teleko-munikáciu Karelom Hoffmannom.

Z VÝSKY ASUÁNSKÉ PŘEHRADY

Stavba obrovské Asuánské přehrady v Sjednocené arabskej republike bola úspešne dokončena. Dne 15. ledna t.r. se konalo slavnostní otevření této přehrady, která si vyžádala jedenácti let usilovné práce. Její směrná konstrukce, která přináší čest druhé polovině 20. století, je výsledkem sovětsko-egyptské spo-lupráce a dalekosáhlé pomoci Sovětského svazu, udílené SAR.

V podstatě stavba přehrady splnila největší touhy arabského lidu, jehož dnešní i zítřejší den je úzce spjat s ovládnutím a účelným využitím vody Nilu.

Jaké perspektivy otvívá nově postavená přehrada?

„Steží lze přímo hodnotit význam asuánského hydro-energetického systému pro SAR,“ řekl na otevření Nikolaj Podgorny. „Je to systém unikátní pokud jde o technické vlastnosti a obrovské množství provedených prací. Asuán — to nejsou jen statisíce hektarů zavlažené půdy, dodatečné stovky tisíců tun zemědělských výrobků, miliardy kilowathodin elektrické energie. Velká stavba na Nilu má obrovský vliv na všechna odvětví života v SAR. Asuán se stal symbolem osvobození egyptského národa.“

PO VIII. PLÉNE

Hádam sa nepomýlim, ak budem konštatovať, že všetci dospeli čitatelia Života si pozorne a dôkladne vypočuli v rádiu alebo televízii prejav prvého tajomníka ÚV PZRS súdr. E. Giereka na VIII. pléne, že všetci si ho dôkladne preštudovali v dennej tlači, že výsledky rokovania VIII. pléna boli a sú živo diskutované a komentované.

VIII. plénum ÚV PZRS uzatvára istú etapu so-cialistickej výstavby a zároveň otvára nové dôležité obdobie v rozvoji krajiny a v živote našej strany.

Ústredný výbor, najvyšší stranický orgán v úpri-mej, nehatenej, často ostrej diskusii, ktorá sa však konala v ovzduší stranickej zodpovednosti, plne analýzoval príčiny a charakter decembrových udalostí a politickú krízu, ktorá bola dôsledkom týchto udalostí.

Hlavný prúd diskusie bol pohľad napred, pre-diskutovali sa základné bežné úlohy pre krajинu, pre stranu, pre celú spoločnosť, načrtol sa bu-dúci program činnosti strany. Tento program bol jasne a zrozumiteľne predstavený.

Prejav Edwarda Giereka na záver rokovania ob-sahuje podstatu tohto programu, programu rozvoja socialistického Poľska.

Najskôr je bežné úlohy vyplývajúce z progra-mu strany spočívajú v nevyhnutnosti využiť všet-ký rezervy na riešenie najskôr existenčných problémov, na zlepšenie situácie najmenej zaraba-júcich, na zlepšenie zásobovania trhu, na stabiliza-cii úrovne životných nákladov, na prinavrátene-nie patričnej úlohy socialistickej demokracie, na správnu deľbu úloh a zodpovednosti na líniu strana — administratívna, na mobilizáciu všetkých spolo-čenských sil, obrovských zásob ľudskej iniciatívy a tvorivosti pre plnenie úloh načrtnutých stranou.

Hlavnou perspektívou úlohou je predovšetkým usilovná práca na vypracovaní modelu moderného hospodárstva krajiny prechodom od priemyselnej revolúcie na vedecko-technickú revolúciu ďalej určiť rozvojové plány Poľska na najbližšie desa-tročie a naše miesto v medzinárodnej socialistickej deľbe práce.

Edward Gierek pri prejave na VIII. pléne ÚV PZRS

* * *

Ústredný výbor prijal rezignáciu súdr. Antona Walaszka na funkciu člena Ústredného výboru PZRS.

* * *

Plénum zvolilo spomedzi zástupcov členov ÚV PZRS do Ústredného výboru týchto súdruhov:

— Ryszarda Jendrzejego — žeriavníka v Tovární na výrobu poľnohospodárskeho náradia Pionier v Strzelcach Opolskych;

— Stanisława Kuzińskeho — vedúceho Oddelenia ľahkého priemyslu, obchodu a stavebnictva ÚV;

— Józefa Urbanowicza — gen. divízie, šéfa Hlavnej politickej správy Poľského vojska, námestníka ministra národnej obrany;

— Franciszka Wiśniewského — elektromontéra — brigádnika zo Severných lodeníc v Gdansku.

* * *

Tretí let človeka na Mesiac sa skončil úspešne. Štefaník, Edgar Mitchell a Stuart Roosa prekonávajúc hľadisko letu dosiahli prvénu cieľ. Shepard a hľadisko dosiahli v tom čase dve výpravy po hodinu. Za ten čas tretia z astronautov Roosa obiehal

Apollo 14 po 210 hodinach a 38 minútach letu dňa 31. januára 1971 vzdialenosť 1600 km od sústredenia mědy a kameňov, cez dvere na prevedenie posledných a veľkých výrokov. A. Shepard.

Dnes si pohovoríme o probléme ďalšieho rozvoja socialistickej demokracie, ktorý bol jedným zo základných problemov rokovania VIII. pléna.

„Ďalší rozvoj socialistickej výstavby v Poľsku, — hovoril E. Gierek — je nerozlúčne späť s rozvojom socialistickej demokracie. Navážajúc na najlepšie pokrokové a demokratické tradície poľského národa, naše zriadenie rozvíja vlastné formy demokratického života, ktorého najhlbší obsah je vyjadrený v leninskej idei podielania sa más na riadení krajiny. Ide predovšetkým o to, aby sa tie-to formy v praxi rozvíjali a obohacovali. Naša strana je rozhodnutá išť touto cestou, zaistíť podmienky pre fungovanie zásad socialistickej demokracie vo všetkých oblastiach života.

Musíme vytvoriť navyhnutné garancie, aby sa vo všetkých organizáciach a inštitúciach verejného života rozširovala a prehľbovala aktívna časť robotníckej triedy, rolníkov, inteligencie, mládeže a všetkých ľudí dobrej vôle. Sme presvedčení, že rozvoj socialistickej demokracie uvoľní spoločenskú aktivitu a bude upevňovať jednotu národa. Preto je potrebný nový pohľad na úlohy a význam našich organizácií a inštitúcií.“

Tieto slová znečí vecne. A nie sú to iba slová.

Už v prvých týždňoch práce nového vedenia strany malo konzultatívne schôdzky so zamestnanacami viac ako sto výrobných podnikov. Na týchto schôdzkach si vypočuli mienky a rady týkajúce sa spôsobu delby kvôli určených na zvýšenie miezd najmenej zárábajúcich.

V ďalších týždňoch nové vedenie strany sa stretlo so zástupcami robotníkov, rolníkov, inteligencie, vedcov a kultúrnych pracovníkov. Vypočulo si ich mienky, radilo sa o rôznych otázkach. Tieto fakty nasvedčujú, že strana hľadá nové a rozširuje doposiaľ existujúce formy socialistickej demokracie.

Ide o uvoľnenie spoločenskej aktivity všetkých občanov a upevnenie v nich uvedomenia si ich úloh a vplyvu na priebeh spoločenských udalostí v krajinie počínajúc Sejmom, cez národné výbory všetkých stupňov až po najnižšie zložky rôznych organizácií a spoločnosti.

Na VIII. pléne bolo slúbené ďalej upevňovať úlohy zastupiteľských orgánov všetkých stupňov, najmä však Sejmu. Sejmovým komisiám prípadne zvýšená úloha v oblasti ich inšpiračno-kontrolných funkcií voči vládnym orgánom. V Sejme sa vo väčšej miere budú využívať poslanecké interpelácie,

Prvý tajomník ÚV Edward Gierek prečíta list Stanisława Kociołka tohto znenia:

„Ako jednému z vedúcich členov Politického byra prítomnému počas decembrových udalostí na Gdanskom pobreží nepodarilo sa mi zabrániť ich nesmierne komplikovanému a ťažkému priebehu v tej časti politickej zodpovednosti, ktorá spočíva na mne.“

V súvislosti s tým a s pocitom tejto zodpovednosti, čo som dával najavo priamo po týchto udalostiach, prosím Ústredný výbor o prijatie mojej rezignácie na funkciu člena Politického byra a tajomníka ÚV.“

Ústredný výbor prijal rezignáciu Stanisława Kociołka.

Okrem toho Ústredný výbor prijal rezignáciu Ignacého Logu-Sowińskiego na funkciu člena Politického byra ÚV PZRS.

Materiály VIII. pléna Ústredného výboru PZRS budú uverejnené v teoretickom orgáne ÚV Nowe Drogi.

Posádka americkej kozmickej lode Apolla 14: Alan všetky prekážky a nevelké poruchy, ktoré sprevádzali zdržiavali sa na povrchu Mesiaca 33 a pol hodiny. Uspokojením v tom čase dve výpravy po hodinu. Za tento čas tretia z astronautov Roosa obiehal

9. februára tr. o 22 hod. a 03 minúte pristal na Samoa. Astronauti dovezli 216 kg vzoriek mesačnej analýz. Na snímke zľava: S. Roosa, E. Mitchell

nájde sa čas na priame odpovede ministrov na otázky poslancov počas plenárnych rokovania a mali by sa oživiť aj kontakty poslancov s ich voličmi.

Veľké možnosti v rozvíjani spoločenskej aktivity a spoločenskej kontroly má systém národných výborov. Rozšíri sa právomoc národných výborov všetkých stupňov, upevniť sa samostatnosť ich práce, to však musí znamenať aj zvýšenie ich zodpovednosti za ekonomicko-spoločenský rozvoj a rozvoj kultúry v jednotlivých oblastiach. Bolo povedané, že vláda mieni rozšíriť konzultácie s národnými výbormi zavedením praxe, podľa ktorej sa bude pýtať na ich mienku o politickej a hospodárskej situácii, o podmienkach života a práce občanov.

Tieto zvýšené úlohy národných výborov nemôžu dnes už realizovať iba doteraz platnými pracovnými metodami. Je nevyhnutné prehľbovať zväzky administratívnych orgánov s občanmi. Zásada konfrontácie všetkých činností so záujmami pracujúcimi by mala byť základnou podmienkou práce národných výborov. Tomu by mal slúžiť vybudovaný systém konzultácií s obyvateľmi, konzultácií pred schválením rozhodnutia, ako aj konzultácií spôsobov jeho realizácie. Kritika jednotlivých odborov národných výborov zdola musí byť dostačujúcim signálom a výzvou zlepšiť štýl práce kritizovaného odboru.

Základný problém v systéme socialistickej demokracie je rozvíjať rôznorodé formy činností smerujúce k zvýšeniu existujúcich spoločenských a kultúrno-sociálnych organizácií, prihliadat k ich hlasom, hlasom ich aktivistov vo veciach, v ktorých môžu kompetentne hovoriť.

Forma povolávania odborných kolektívov, aby tieto vypracovali expertízy a predkladali štátnej orgánom patričné hlásenia, môže sa používať vo všetkých zložkách.

Strana očakáva a počíta s účasťou každého občana v živote krajinu, v riešení úloh, aké sú pred nami. Strana nedeli a nebude deliť občanov podľa ich straníckej alebo organizačnej príslušnosti, podľa vyznania alebo národnosti.

„Veľké úlohy, ktoré sú pred nami, — zdôraznil E. Gierek na VIII. pléne — sú celonárodné úlohy a môžu sa dobre riešiť s úžitkom pre pracujúcich miest a vidieka, ba krajinu iba v podmienkach morálno-politickej jednoty nášho národa.“

VIII. plénum ÚV PZRS, nás život, naša činnosť nám každodenne potvrzuje, že slová strany nie sú v rozpore s činmi.

PRE SPOLOČNÉ DOBRO JE POTREBNÉ VŠEOBECNÉ ÚSILIE

Veľkému dialógu medzi stranou a spoločnosťou, dialógu, ktorý bol v posledných rokoch narušený, ale už niekoľko týždňov prebieha intenzívny prúdom, VIII. plénum ÚV dalo nový obsah. Vedenie strany dalo robotníckej triede, rolníkom, inteligencií, celej spoločnosti odpovedeť na otázkou o príčinach tragickej decembrových udalostí a predložilo široký program činnosti, ktorý načrtol novú líniu našej vnútornnej politiky. V analýze decembrových udalostí plenom konštatovalo, že robotnícky protest mal spoločenský charakter a nebol nameraný proti socialistickému zriadeniu, lež proti chybám koncepciam v ekonomickej a sociálnej politike, proti nesprávemu štýlu štátnej a stranicej práce vtedajšej vedúcej skupiny.

V programe predloženom spoločnosti a obsiahnutom v prejave Edwarda Gieraika na VIII. pléne ÚV vytyčujú hlavné smery rozvoja nášho socialistického štátu, jeho vnútornej sily a medzinárodného postavenia. Je v ňom zahrnutá aj myšlienka, čo treba robiť a čo spoločným úsilím môžeme urobiť pre spoločné dobro. Je to program potrebný, ktorý načrtá nové vzory činnosti, dynamicky a harmonicky rozvoj ekonomiky, ktorý služí odstraňovaniu hriadiacich nedostatkov. Ekonomický a spoločenský rozvoj, ktorý má na zreteli zlepšenie životnej úrovne každého z nás a prehľbovanie procesu spojenia strany s masami.

Rozhodnutia strany sa stretli s prejavmi všeobecnej podpory. V novom ovzduší týchto dní cítime psychicke uvolnenie a príliv spoločenskej energie v presvedčení nie sice ľahkom, ale optimistickom, že veci nás všetkých, otázky krajiny nijako ľahké a vyžadujúce riešenie mnohých problémov boli presunuté na správne koľajnice rýchlejšie vedúce k cieľu. Pritom každý deň je bohatý na hlásenia o výrobnom úsili prichádzajúce zo všetkých strán, ktoré sú nielen svedectvom pochopenia spletitých ťažkostí, pred ktorými sa ocítila krajina, ale sú celkom iste aj prejavom ochoty pracujúcich aktívne sa zúčastniť odstraňovania týchto ťažkostí. Presvedčivosť doterajších rozhodnutí strany, nový štýl práce vedúcich politických, štátnych administratívnych centier a ich územných orgánov vzbudzujú optimizmus.

Uznesenia vedenia strany sú zárukou, že sa prekonajú terajšie ťažkosti, vytvárajú priaznivé podmienky pre uvoľňovanie tvorivých sôl spoločnosti, nastolujú reálne podmienky pre vytýčenie plánu celonárodných úloh do roku 1975 a perspektívneho plánu spoločensko-hospodárskeho rozvoja do konca tohto desaťročia, ako to načrtovalo VIII. plénum. Sú pokračovaním smeru začiatého 20. decembra m.r. VII. plénu ÚV. V krátkom článku nemožno uviesť všetky opatrenia už podniknuté a slúbené ekonomicke a spoločenské reformy. O niektorých sme už písali v minulom čísle, píšeme o nich v tomto a ešte sa k nim vrátime.

Samozrejme nič sa nedeje zo dňa na deň. Aby sa ťažkosti odstránili ako mávnutím čarodejníckeho prútika nestáča iba rozhodnutia schválené celou verejnoscou. Slúbené reformy si vyžadujú čas a inštenzívnu prácu každého človeka, občiansku disciplínu a lepšie hospodárenie s prostriedkami, ktoré už máme a ktoré môžeme dosiahnuť na každom pracovisku, v továrnach i na poli, v orgánoch štátnej moci, v odborových, kultúrnych a spoločenských organizáciach. Všade, každý z nás by si mal uvedomiť zodpovednosť za zverený pracovný úsek a súvislosť medzi svojim osobným postavením a ekonomickými efektami. A tak za dialógom, za rozhodnutiami musí nasledovať práca spoločnosti, ľudové povedané musíme si vyhrnúť rukávy a doháňať straty i znásobiť produkciu. Reformy môžu byť účinné iba masovým úsiliím, iba vtedy budú slúžiť krajine a prinášať citelné zlepšenie pre každého z nás, nám všetkým. Iba to dovolí plne využiť obrovský priemyselný potenciál vytorený nami, vlastnou, čestnou prácou za tie všetky uplynulé roky. Lebo napriek tomu, že tempo nášho rozvoja nebolo vždy rovnomerne rozložené, čo sa stáva vždy, keď vznikne rozpor medzi slovami a činmi, my sme dnes priemyselnou krajinou s modernou spoločenskou štruktúrou. V rokoch ľudovej vlády sme vybudovali solídne základy nášho hospodárenia. Ide iba o to, aby sme vedeli účinne využiť svoje reálne možnosti, preorientovať ich na moderné a najvhodnejšie metódy riadenia a hospodárenia. Strana a spoločnosť, každý z nás vieme, koľko môžeme urobiť a aká práca je potrebná krajine. Vieme, že iba ďalšie znásobenie výsledkov našej socialistickej výstavby v jednote a pod vedením strany, umožní nám riešiť sociálne a ekonomicke problémy, ktoré sú pred nami, umožní nám realizovať smelé úlohy a spoločensko-hospodárske premeny v krajine. Naša spoločnosť si náopak a hlboko uvedomuje tento fakt a taká je presvedčivosť uznesení VIII. pléna ÚV strany.

POCHOPENIE A PODPORA

Prvý tajomník ÚV PZRS súdr. Edward Gierek a ministerský predseda súdr. Piotr Jaroszewicz stretli sa so zamestnancami lodeníc v Štetíne, Gdansku a Gdyni. Boli to stretnutia mimoriadne závažné. Priebeh týchto stretnutí, ovzdušie v akom sa konali, ich obsah a výsledky dovoľujú nám nie len širšie zhodnotiť a zovšeobecniť, ale aj konštatovať, že tieto stretnutia z hľadiska ich významu celkom iste patria medzi najdôležitejšie udalosti mesiaca, ktorý uplynul od VII. pléna Ústredného výboru.

V Štetíne najvyšší predstaviteľ strany a vlády sa stretli so zamestnancami, ktorí prerušili prácu. Stretnutia v Gdansku sa zúčastnili robotníci, ktorí mali za seba už nejednu trpkú skúsenosť. K tejto charakteristike treba dodať aj pocity, ktoré vyvolali tragickej decembrové udalosti medzi zamestnancami lodeníc. Za mesiac, ktorý uplynul od týchto dní, v ich mestách a závodoch sa nahromadilo mnoho najťažších otázok a u samotných ľudí mnohé protikladné pocity.

Edward Gierek a Piotr Jaroszewicz sa teda stretli s ľuďmi, ktorí mali dôvody byť rozhoreční, subjektívne posudzovať a dokonca nespravodivo posudzovať. Deväť hodín trvalo stretnutie v klubovni štetínskych lodeníc. V diskusii hovorilo viac ako 30 robotníkov a stranických činiteľov. Každý slovo počúvali cez megafóny tisícky zamestnancov lodeníc, ktorí sa takto mohli zúčastniť stretnutia a počúvať, čo hovoria delegáti, ktorých zvolili. V Gdansku rozbor s predstaviteľmi zamestnancov trval viac ako sedem hodín a prehovorilo 23 zamestnancov lodeníc.

To, čo bolo najvýraznejšie počas tohto nezabudnuteľného rozboru v Štetíne a Gdansku, to, čo bolo najpodstatnejšie v postoji zamestnancov lodeníc, čo stanovilo hlavnú charakteristickú črtu ich výpovedi — to bola ich politická vyspelosť.

Vo výpovediach sa prejavila skutočná starostlivosť o osudy Poľska a dobro socializmu. Nebola to však abstraktá starostlivosť: „Poľsko — to sme my všetci!“ povedal jeden zo zamestnancov gdańskych lodeníc, a iný dodal: „Naša existencia — to je existencia celého Poľska.“ Tieto dve vety tvorili rámec, v ktorom sa pohybovali všetky výpovede. Bola v nich trpkosť, žiaľ i sklamanie, že ich obetavý práca nebola mádnejšie využitá pre rozvoj Poľska a zaistenie jeho lepšej životnej úrovne. V týchto výpovediach bol aj pocit vlastnej viny za nesolidny, aj keď robotníkmi nezavinený vývoj socializmu, no súčasne aj odsúdenie faktu, že robotnícka trieda bola obmedzoavá v rozehodnení o veciach rozvoja vlasti. Mnohí rečníci hovorili, že pred rokmi boli presvedčení, že celonárodný bochník chleba bude spravodlivejšie rozdeľovaný. Neskor vysvetlo, že tento sľub neboli splnený. „Nesmíme dovoliť, aby sa to opakovalo — obracali sa zamestnanci lodeníc na súdruha Giereka — nám na Poľsku záleží, my budeme pracovať ako len

V nedeľu, dňa 24. januára 1971 vo Warszawských lodeniciach v Štetíne sa stretol prvý tajomník ÚV PZRS Edward Gierek a predseda Rady ministrov Piotr Jaroszewicz so zamestnancami lodeníc. Stretnutia sa zúčastnili aj: zástupca člena Politického byra, minister národnej obrany, gen. zbraní — Wojciech Jaruzelski, tajomník ÚV PZRS — Kazimierz Barcikowski, podpredseda vlády — Franciszek Kaim, vedúci ministerstva vnútra — Franciszek Szlachecie, ako aj prvý tajomník VV PZRS v Štetíne — Eugeniusz Olubek.

V pondelok 25. januára t.r. Edward Gierek a Piotr Jaroszewicz sa stretli so zástupcami lodeníc a podnikov kooperujúcich s lodným priemyslom Trojmesta. Tohto stretnutia v Gdansku sa zúčastnili: člen Politického byra, tajomník ÚV PZRS — Edward Babiuch, vedúci minister-

stva vnútra — Franciszek Szlachecie, prvý tajomník VV PZRS v Gdansku — Alojzy Karkoszka a predseda VNV — Tadeusz Bejm.

Dlhé, veľa hodín trvajúce rozhovory prvého tajomníka ÚV PZRS so zástupcami lodeníc mali úprimný, priamy charakter. Týkali sa bolestných decembrových udalostí, veci cieľej krajiny a miestnych otázok. Význam vzájomnej dôvery, presvedčenie, že proces obnovy musí byť podporený prácou, boli vedúcimi motívmi týchto občianskych rozhovorov.

Prinášame článok Józefa Bareckého uverejnený v Trybunie Ludu s malými skrátkami. Domnievame sa, že tento komentár dobre vystahuje ovzdušie v akom sa stretnutia konali.

Naši najvyšší predstaviteľia sa na pobreží stretli s najhlbšou úctou. „Cakali sme na vás ako verný ľud na svojich vodecov“ — bolo počuť z tribúny štetienských lodeníc: „Keď som počúval súdr. Giereka, bol som hluboko dojatý. Mal som slzy v očiach, keď som uvidel, že sú ľudia, ktorí takto vedia rozprávať s robotníckou triedou a tak chápau naše veci“. A keď počas prejavu súdr. Giereka jeden z prítomných v sále povedal nejakú poznámku pracovníku ciehu, v ktorom pracuje onen mladý človek, požadal o slovo a odprosil súdr. Giereka za „nezdvorilé správanie sa svojho kolegu.“

Akú veľkú vyspelosť dokázali títo mladí robotníci, čo hovorili o štátnej záležitostiach tak ako najskúsenejší činitelia, alebo tí starí robotníci, ktorí majú svoj život už skoro za seba a jednako dávali socialistické záväzky i vyjadrovali starostlivosť o ďalekú budúcnosť Poľska.

Títo ľudia, ich myšlienky a postoj k verejným veciam boli vzdialé od oných prejavov vymysleňov v učených deklaratívnych článkoch. Svoje vlasteneckto chápau ako kolektívnu povinnosť pracovať, solídne a dobre pracovať pre vlast, pre socialistizmus ako jedinú a nenahraditeľnú podmienku vlastného dobra a dobra štátu, ako neodlúčenú zložku ich vedúcej sily v národe, ako jediný dôvod, ktorý opravňuje stranu k vedúcej úlohe v spoločnosti. A práve preto tak bolestne posudzovali všetko to, čo sa za posledné roky nevyužilo a s takou rozhodnosťou bránili dvadsaťročné výsledky práce, ktoré dosiahli predovšetkým oni sami, a práve preto sa tak horlivu radilo o obnovu života krajiny a s takou dôverou vyjadrovali svoju podporu novému vedeniu strany.

Na snímke hore E. Gierek na stretnutí s robotníkmi v Štetíne, dolu v Gdansku.

LEVNÝ JAK ŽELEZNICE

RYCHLÝ JAK LETADLO. V polovině padesaťtych let se zdalo, že v zemích s vysokým stupňom motorizace auto výradí železnice. Např. v USA v roce 1970 délka železničních tratí činila 404 800 km, a o třicet let později klesla na úroveň z roku 1906. Ani chaos, který sem tam panuje na přeplňených autostrádách, nemůže donutit majitele automobilů, aby se přesedli do vlaku.

Mimo to dopravní prostředky, pohybující se po kolejích, prožily počátkem sedmdesátých let své druhé mládí. Znalcí jim předpovídají velkou kariéru v letech osmdesátých, hlavně díky novým řešením v tomto odvětví dopravy.

PNEUMATICKÉ VLAKY budou jezdit v podzemním potrubí rychlosťí do 650 km/hod. Koncern Lockheed vypočítal, že cesta takovým potrubím z New Yorku do Bostonu bude trvat pouze dvě hodiny. Idea pneumatické železnice

pochází ještě z XIX. stol. Její stavba měla být levnější než stavba proslulé železniční tratě z Tokia do Osaky, po níž nyní jezdí nejrychlejší vlak světa.

ZELEZNÁ BARIERA. Fascinace rychlostí koní ve chvíli, kdy zrychlení je neúnosné pro cestující. Prakticky, když dosahuje 18 km/hod na vteřinu. Dnešní vlaky dosahují největší zrychlení v rozmezí 3,5 km/hod. během vteřiny, to znamená, že vlak na kolejích nemůže překročit hranici 330 km za hodinu. Při větších rychlostech je tak velké zatížení kolejnic a soukolí, že to nevydrží ani nejtvrdší slitiny.

VZDUŠNÁ ŽELEZNICE

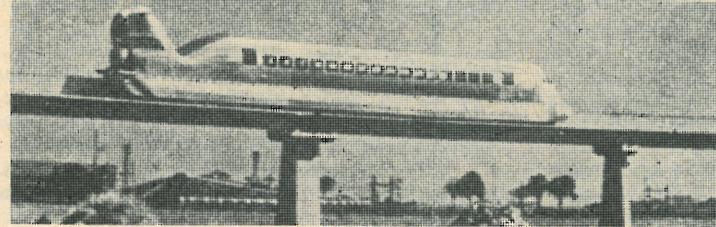
Nápad je úplně nový a je připraven k uskutečnění v praxi. Počátkem padesaťtych let Anglický C.S. Cockerell vytáhl na denní světlo nápad francouzského inženýra Girarda žijúceho před 100 lety a oznámil: Aerotrain či-

li aerovlak je dopravním prostředkem budoucnosti. Potom francouzské letecké továrny Berling zhotovily prototyp bez kol, který od 1968 roku na pokusné trati u Orléánu, dlouhé 18 km, najezdil téměř 25 tisíc km. Aerovlak se pohybuje na zásadě polštářovce a tím je vyřešen problém zatížení kolejnic. Jeho rychlosť je teoreticky neomezená. Již dnes se může pohybovat s rychlosťí 420 km/hod. Podle plánu závodů Berlinga v nedaleké budoucnosti vyjede na trať aerovlak pro 80 cestujících, který 118 kilometrů vzdálenost z Paříže do Orly a Roissy a také na Orleánu urazí s rychlosťí 250

km/hod. Perspektiva úspěchu těchto zámrů straší letecké společnosti. Při rychlosti 330 km/hod. aerovlak dopraví cestujícího k cíli, vzdálenému 780 km stejně rychle, jako letadlo Caravelle. Prozatím však nejsou vyřešeny betonové podpěry pro trať aerovlaku, které jsou velmi nákladné a také rev motoru rovnající se decibelám motoru tryskového letadla.

NÁVRHY. Prozatím idea aerovlaku má být uskutečněna v městské dopravě. Ve Francii existují plány na spojení Paříže s letištěm Orly a Roissy a také na stavbu aerotratě u Marsylie.

Aerovlak za jízdy

MARATÓN PO 2460 ROKACH

Archeológovia pracujúci na mieste, kde r. 490 p.n. 1. bola bitka pri Maratóně, odhalili hrobku vojakov, ktorí padli v boji s perzským vatrecom. Pomerne malé síly Athén (9 000 vojakov) a ich spojencov (asi tisíc bojovníkov) pod velením Miltiadesa zvíťazili nad prevažujúcimi silami Perzovcov, ktorých armáda počítala 110 000 vojakov.

Jediným mestom-štátom, ktoré pomohlo Athénčanom v hrdinskom boji, boli Plateje. V nedávno odhalenej hrobke identifikovali kostre mladých platejských vojakov. Podľa odborníkov je nesporné, že zahynuli práve v boji.

Najvýčišim prekvapením pre vedcov bol fakt, že sa našli pozostatky hrdinov bitky pri Maratóně, keďže doteraz sa verilo, že pozostatky 192 Athénčanov a niekoľko platejských vojakov, čo tu zahynuli, boli spojené.

Kathleen zložila noviny a pozerala sa na zimnú krajinu, ktorou prechádzali. Privrela oči. Monotónny hrkot kolies ju uspával. Zrazu sa strhla. Nie, nesmie zaspáť. Spánok by pre ňu mohol znamenať smrť. Vzdychla si a opäť začala čítať. Určite aspoň po piatym raz. Pomatený vlakový vrah usmrtil päť žien. Päť mŕtvol! Obete boli mladé ženy od dvadsať do tridsať rokov. A všetky vraždy sa stali vo vlaku, ktorý odchádza o polnoci do Menthingu! Aj tento vlak mal odchod do Menthingu o polnoci. A Kathleen cestovala do Menthingu. Mala dvadsať šesť rokov.

Citala ďalej. Čítanie ju namáhalo, oči jej klipkali. Stále musela myslieť na vraha. Nie, nesmie zaspáť, čo ak by...

Vrah z vlaku, ako napísali v novinách, bol podľa všetkého pomatený. Vraždil len z pasie. Vystríľ zenu z idúceho vlaku a zabával sa na jej smrteľnom strachu. A teraz má zaspáť? Celá táto cesta bola najväčšia hlúpost, akú kedy urobila.

Opäť ju pochytila ospalosť. No už oveľa silnejšia ako doteraz. Prečo len necestovala iným vlakom? Prečo si vybrať práve vlak o polnoci?

Zrazu sa dvere na oddelení otvorili. Zdesene vyskočila. Bol to sprievodca. S priateľským úsmievom zastal vo dverách. Jeho otcovská dobrosrdečná tvár nevyzerala na pomateného.

Nastúpili ste v Sheed, paní? — spýtal sa. Ustrašene prikývla. Sprievodca sa stále ešte usmieval.

CHARLES RICHARD SVENN

Polnočný vlak

Potom prepáčte, že som vás zobudil. A nemajte starosti kvôli tej správe v novinách — a ukázal na noviny, ktoré držala v ruke.

— Ja — ja predsa nemám strach, — povedala veľmi nepresvedčivo.

A on sa len usmieval. Potom jej povedal: — No aj tak sa ešte prídem na vás pozrieť.

Vďačne sa na neho pozrela a s námahou sa usmiala.

Nepokojne chodila po úzkom oddelení hore-dolu. Ked' si opäť chcela sadnúť, stál pred dverami na chodbe, akoby zo zeme vyrástol, statný chlap. Práve pred jej dverami. A díval sa do oddelenia. Potom odtisol dvere a vošiel.

— Dobrý večer, — pozdravil hlbokým, chladným hlasom. — Je tu voľné miesto?

Pochrbte jej prebehhol mráz.

— Áno, — povedala trasúcim sa hlasom, — nech sa páči. Chcela urobiť krok ku dverám, chcela vyjsť von na chodbu, ale on ju nepustil. Pomaly kládol svoju batožinu do siete na balíky a zastal cestu k východu. Kathleen sa pozerala na neho ustrašenými očami. Nie, nesmie mať strach. To je jej jediná záchrana. Už raz nemala strach. Bolo to vtedy, keď Georga postríčila z člna do vody a potom ho chladnokrvne zastrelila. Zrazu sa cítila silná. Že si na to skôr nezmyslela! V kufri má predsa pištoľ! Ale ako ju vytiahnut? Naozaj už nemusí mať strach. Len ako sa dostan k zbrani?

— Kde vystupujete? — obrátil sa k nej muž.

— V... v... Sheed, — klamala.

To musíte už na najbližšej stanici vystúpiť.

Ona dobre vedela, čo má robiť. Tento surovec nesmie zničiť jej dielo, ktoré si tak ľahko vybudovala. George bol mráz. Teraz je konečne slobodná a nemusí sa viať o neho starať. A život si nedá vziať! A ešte k tomu od vraha.

— Ja som nastúpil v Sheed, — povedal zrazu neznámy, úškrňajúci sa.

— Ach ták? Už sme prešli? Možno som zaspala.

— Nasilu sa usmiala. — Potom musím na najbližšej

stanici vystúpiť a nasledujúcim vlakom sa vrátiť. Neznámy sa zdvihol a zložil jej kufor.

— Aj ja tam vystúpim. Podte, dáme si kufre k dverám na chodbu.

Zostala sedieť ako prilepená.

— Ešte je dosť času. Prečo máme ísť k dverám?

Neznámy pokrčil plecami a sadol si. A vtom ona vyskočila a už bola pri dverách. Ale keď chcela vylehnúť na chodbu, schytal ju neznámy okolo pliečov a povedal:

— Počkajte! Vystúpime spolu! — a zlomyseľne sa usmial.

Mala pocit, že omdlie. Opäť si sadla. Neznámy si ju prezeral. Hrôza ju prenikala. Zrazu vykrikla. Jeho ruka sa dotkla jej pliečov.

— Neviete, že v tomto vlaku je nebezpečné cestovať? — opýtal sa jej ironicky. — Myslím, že to viete. A tu skočil k obloku, spustil ho a opäť prištúpil k nej. Chlad jej udrel do tváre. Celou svojou silou ho odstrčila.

— Ihned zatvorte oblok! — prenikavo zakričala. Chlap vytiahol oblok. A zrazu jej zišla na um myšlienka, ako sa dostane k pištoľi.

— Počkajte, — povedala rozhodne. — Máme v kufri teplú čiapku. Musím si ju vziať, lebo mi odmrznú uši.

Pomaly sa k nej približoval. Krok za krokom. Potom zostal stáť pred ňou. Videla v jeho očiach niečo zákerne. — Rýchle, — šepkal pritlmeným hlasom. — Rýchle, musíme sa ponáhľať.

Trasúcimi rukami hľadala v kufri pištoľ. Tentoraz ju použíja v sebeobrane. Nik jej nebude nič vycítať. Práve naopak. Všetci jej budú vďační, že premohla vlakového vrahá. Vtom už zacitila studenú oceľ pištole. Rýchle ju vytiahla z kufra a vŕťazne namierila na neznámeho. Oči jej svietili.

— Odstúpte. Budem strieľať, ak sa ma čo len prstom dotknete.

Stiahol sa. Zdvihol ruky. Zostal stáť pri svojom mieste.

— Nebudete strieľať. Nie je to také ľahké vyskúšať ľudský život!

— Váš áno. Máte na svedomí päť žien. A ja naozaj stisnem kohútik, ak sa pohnete. Nebojím sa!

Spustil ruky. — Nie, neurobíte to!

Pomaly dvihala pištoľ. — Už som to raz urobila, — šepkala nenávistne. — A pokojne to urobím ešte raz.

Priblížil sa o krok k nej.

Zdvihla pištoľ ešte vyššie. A potom pomaly položila prst na kohútik.

— Som inšpektor Stone, FBI, — povedal neznámy chladne. — Kathleen Cornerová, zatýkam vás.

Podozrivame vás, že ste zavraždili Georga Geršona. Prosím, nasledujte ma a nepokúšajte sa robiť nejaké výstupy. Na najbližšej stanici vystúpime.

Kathleen si uľahčene vydychla a bez odporu nasledovala policajného inšpektora.

Ked' v Mearville vystúpili, na stanici ich už čakal policajný voz. Kathleen so sklonenou hlavou nastúpila. Ked' sa voz pohol, zbadala pri vlaku stáť dobrosrdečného sprievodcu. Ale nevidela ten zlostný pohľad, ktorý za ňou vrhol. Túto noc mu zasa ušla výhliadnutá obet. Ale hádam zajtra, možno zajtra bude mať príležitosť. Pri tejto myšlienke sa usmial a jeho tvár opäť dostala priateľský a dobrosrdečný výraz.

Asi dvadsaťpäťročné dievča práve nastúpilo do vlaku a pohružilo sa do čítania novín. Ona iste nezaspi. Je totiž v nadidlom. Musí dnes pomôcť chytiť vlakového vrahá.

Prel. E. A.

FANFRNOCH

K atraktívnym historickým hudebným nástrojům v českobudějovickém muzeu patří „fanfrnoch“. Neví se, kdo a kdy na zajímavý nápad přišel, bezpečně je však dokázáno, že ještě v devatenáctém století sloužil jihočeský koledníkmuž jako basovací nástroj. Fanfrnoch může být jakákoli nádoba (na snímku je z dřevěného, šedesát centimetrů vysokého soudku), ježíž hrdlo je potaženo měchuřinou, do které jsou zapuštěny žíně. Bručivý tón se vyluzoval taháním za žině navlhčenými prsty. Tomuto hudebnímu nástroji se také říkalo bukač, bukál, podlač i brumbál.

Laeticia Dytrychová z Brodu u Přerova odliala již pries 100 zvonů. Dnes ji v její práci pomáhají i obé deery. Jednu z nich — Marii Dytrychovou-Tomáškovou vidíte při ciselování nápisu na jednom z deseti zvonů, které již odliila samostatně.

L'UDIA - ROKY

UDÁLOSTI

FEBRUÁR — ÚNOR

- 1.II.1881 — obnovil v Martine Svetozár Hurban-Vajanský vydavanie Slovenských pohľadov, časopisu pre literatúru, vedu, umenie a politiku.
- 1.II.1882 — narodil sa Marie Majerová, česká spisovateľka, národná umelkyňa (um. r. 1967).
- 1.II.1926 — bola utvorená Kirgizska SSR.
- 1.II.1944 — vydaný atentát na veliteľa SS a policie varavského distriktu gen. Kutschera, organizovaný vojakmi Parasola Armie Krajovej.
- 1.II.1945 — oslobodenie Torune.
- 1.II.1946 — bola vyhlásená Maďarská ľudová republika.
- 2.II.1812 — narodil sa Ján Záboršký, slovenský spisovateľ a dramatik, bojovník za národné a sociálne oslobodenie Slovenska (um. 23.I.1876).
- 2.II.1842 — narodil sa Pavol Országh-Hviezdoslav, najväčší slovenský básnik (um. 8.11.1921).
- 2.II.1943 — partizánske jednotky Sedláčkých praporov vybojovali viacnebitku pri Zaborecne s fašistickými jednotkami, ktoré pacifikovali Zámojsko.
- 3.II.1735 — narodil sa Ignacy Krasicki, warmiński biskup, básnik, autor satirických pripovedok a bajok, zakladateľ novodobého poľského románu (um. 1801).
- 3.II.1896 — narodil sa Jaroslav Havlíček, český spisovateľ (um. 7.4.1943).
- 3.II.1966 — po prvýkrát na Mesiaci mäkkou pristála Luna-9.
- 4.II.1505 — narodil sa Mikolaj Rej, prvý spisovateľ, ktorý písal v poľtine, nazývaný otcom poľskej literatúry (um. medzi 8.9. a 4.10.1569).
- 4.II.1808 — narodil sa J. K. Tyl, český dramatik, zakladateľ českého divadla (um. 11.7.1856).
- 4.II.1746 — narodil sa poľský hrdina Tadeusz Kościuszko, vodca národného povstania r. 1794, účastník národooslobodzovacích bojov v USA (um. 15.10.1817).
- 4.II.1820 — narodila sa Božena Němcová (Barbora Pancková) významná česká spisovateľka, národná buditeľka (um. 2.I.1862).
- 4.-11.II.1945 — Jalská konferencia.
- 4.II.1948 — bola vyhlásená nezávislosť Cejlonu.
- 5.II.1796 — bola založená v Prahe Akadémia výtvarných umení.
- 5.II.1942 — na základe spojeneckej zmluvy z júla 1941 medzi československu a sovietskou vládou vznikla v Buzuluku 1. čs. vojenská jednotka v ZSSR.
- 5.-11.II.1945 — jednotky I. armády poľského vojska zlomili obranu hitlerovských vojsk na Pomoranskom vole.
- 8.II.1803 — v Tarnowských horách bola otvorená práv v Poľsku banská škola.
- 8.II.1813 — narodil sa Samo Tomášik, autor piesne Hej, Slováci (um. 10.9.1887).
- 10.II.1937 — založili v Spanielsku protifašistickú prvú guľometnú roču Jána Žižku, v ktorej bojovali Česi a Slováci.
- 10.II.1944 — vznikl hlavným veliteľstvo Armie ľudovej.
- 11.II.1957 — založenie Zväzu dedinských mládežie.
- 12.II.1827 — zostrojil český vynálezca Jozef Ressel lodnú vrtuľu, ktorá znamenala novú epochu v moráskej plavbe.
- 12.II.1865 — v Ludžímeru Nowotargskom sa narodil Kamilíer Przera-Tetmajer, básnik, ospevovateľ poľských Tatier (um. 18.1.1940).
- 12.II.1866 — narodil sa v Dolnom Kubíne Ladislav Nadáši-Jége, slovenský spisovateľ (um. 2.8.1940).
- 12.II.1912 — Cina bola vyhlásená republikou.
- 14.II.1918 — bol uverejnený dekrét Rady ľudových komisárov ZSSR o utvorení Červeného ľodstva.
- 14.-25.II.1956 — XX. zjazd KSSZ.
- 15.II.1948 — narodil sa Ján Alexander Fábry, slovenský spisovateľ (um. 14.10.1908).
- 15.II.1906 — narodil sa Musa Džailil, významný tatarský sovietsky básnik (zavraždený fašistami 28.7.1944).
- 15.II.1948 — utvorenie Kórejskej ľudovej republiky.
- 16.II.1890 — v Pittsburghu v USA bol založený Národný slovenský spolok.
- 17.II.1853 — narodil sa Jaroslav Vrchlický, český básnik (um. 9.9.1912).
- 17.II.1945 — osloboedenie Zielonej Góry.
- 19.II.1473 — narodil sa Mikuláš Koperník, veľký poľský astronom, tvorca systému heliocentrickej slnčnej sústavy, ktorá bola prelomom stredovekého svetoznáoru (um. 24.5.1543).
- 19.II.1812 — narodil sa Zygmunt Krasinski, jeden z popredných básnikov a dramaturgov obdobia romantizmu (um. 23.2.1859).
- 19.II.1947 — schválenie malej ústavy Poľska.
- 20.II.1809 — bola založená Petrohradská univerzita.
- 20.II.1523 — narodil sa Jan Blahoslav, českobratrský biskup a spisovateľ (um. 24.11.1571).
- 20.II.1886 — narodil sa Béla Kun, významný činiteľ maďarského a medzinárodného robotníckeho hnutia (um. 30.11.1939).
- 20.II.1945 — osloboedenie koncentráčného tábora Gross-Rosen.
- 20.II.1962 — vesmírny let prvého Američana J. H. Glennena na vesmírnej lodi Mercury-Atlas 6.
- 20.II. — Medzinárodný deň boja proti kolonializmu.
- 21.II.1846 — narodil sa Svätopluk Čech, český básnik (um. 23.2.1908).
- 21.II.1904 — narodil sa Alexej Kosygin, predseda Rady ministrov ZSSR a člen predsedníctva ÚV KSSZ.
- 21.II.1948 — začal sa ustanovujúci zjazd Rumunskej robotníckej strany.
- 21.II.1951 — prvé zasadanie Svetovej rady mieru.
- 21.II.1958 — vznik Zjednotenej arabskej republiky.
- 22.II.1810 — narodil sa Fridrich Chopin, najväčší poľský hudobný skladateľ a klavirista (um. 17.10.1849).
- 22.II.1848 — Jar národný.
- 23.II.1903 — narodil sa Julius Fučík, český národný hrdina, redaktor Rudého práva a spisovateľ. Bol počesťaný načasistami v Berlíne 8.9.1943.
- 23.II.1918 — bola utvorená Červená armáda. Deň sovietskej armády.
- 23.II.1945 — osloboedenie Poznani.
- 23.II.1948 — bol založený Ústredný akčný výbor Čechov a Slovákov v Prahe a Ústredný akčný výbor obrodenia Slovenského národného front

JSME POD KOPULÍ METAGALAXIE JEDINÁČCI?

Snímek komety pořízený ředitelem observatoře, astronomem A. Mrkosem.

„Je-li vesmír nekonečný,
musí být obydlen nekonečným
počtem bytostí.“

Giordano Bruno

Kdož z nás se nezamyslel při pohledu na noční oblohu posetou hvězdami nad tajemstvím vesmíru? Třpytivá nádhera vzdálených světů však mlčí — nechce nasytit naši zvídavost tukvící v nás od klukovských let. Je člověk ve vesmíru sám? Je možné, že i naše pokolení bude o odpověď na tuto otázku ochuzeno. Nicméně stav dnešního poznání se přikláňá k teorii Giordana Bruna.

Cím odůvodňují vědci nezájem o naši planetu ze strany mimopozemšťanů — jestiže takoví existují? Ve viditelné části vesmíru je přibližně více než 1000 milionů planet. Je velmi pravděpodobné, že část těchto planet je ve vývojovém stadiu, které odpovídá současnemu období Země a můžeme si myslit, že na těchto planetách kvete život podobný našemu. Ale což by se nenašla mezi těmi milióny planet alespoň jedna, na níž by vědecký a technický pokrok dosáhl vyšší úrovně než na Zemi? A jsou-li takové planety, proč nás jejich obyvatelé doposud nenavštívili? Vždyť my sami jsme dosáhli toho, že se co nevidět vypravíme zkoumat další světy. Podstata tkví ve vzdálenosti. Totiž, naše sluneční soustava leží poměrně daleko od centra Galaxie — 23–26 tisíc světelných let. V naší hvězdné vlasti jsme vlastně venkovány. Jsme tak daleko od nejhustší centrální části Galaxie, kde možná dříve vznikl život, že její obyvatelé se k nám prostě nestačí dostat.

Ale odkud se v takovém případě berou historky a tvrzení, že Země již hostila návštěvníky z kosmu? Tyto argumenty pocházejí z vykopávek. Roku 1933 čínský archeolog Či Pu Tei objevil v horských jeskyních na čínsko-tibetské

hranici kostry útlých bytostí s poměrně velkými lebkami. Na stěnách jeskyně objevil kresby, které znázorňovaly bytosti s okrouhlými přilbami. Byly tam vyryté i hvězdy, slunce a měsíc. Nalezl tam i několik kusů kamenných talířů, hrubých 2 cm — podobných našim dlouhohrajícím deskám. Tyto talíře mají uprostřed otvor, z kterého spirálovitě vychází ryté písmo až k okraji. V roce 1962 profesor z Akademie právnických dějin v Pekingu rozluštěl část rytého písma. Fyzici zjistili, že tyto desky obsahují kobalt a jiné kovy a že mají vysoký vibrační rytmus, co naznačuje, že v minulosti byly vystaveny vysokému elektrickému napětí. Překlad vyrytých hieroglyfů zní takto: Asi před 12 000 tisící léty se skupina těchto lidí nechť dostala na třetí planetu tohoto systému. Jejich rakety neměly dost sil, aby opustily tento svět. Zahynuli v odlehlych a těžko přístupných horách. Prostředky a možnosti na stavbu nové rakety neměli. Tyto vykopávky a malby jsou doplněny čínskou pověstí o malých, tenoučkých žlutých bytostech, které zabloudily na Zemi po sestoupení z oblaků. Legenda tvrdí, že to byli poměrně škaredí muži, ženy a děti. Chtěli se sblížit s obyvateli hor, ale ti je pronásledovali a zabili.

Na ostrově Hondo v Japonsku byly zase nalezeny sošky asi 60 cm vysoké a široké 12 cm. Jejich stáří se datuje daleko před náš letopočet. Postavy mají nápadné prvky astronautů. V rukavici levé ruky drží zbraň — dnes bychom ji nazvali mini-laserovým vysílačem. Na těle skafandr. Nikdo neví, jak mohli japonští umělci vybavit sošky takovou výzbrojí.

Další stopy mimozemského života pojďme hledat v létajících talířích. Existuje početná skupina lidí, která se domnívá, že naši Zemi čas od času navštěvují inteligentní bytosti odkudsi z vesmíru v podivných, létají-

cím talířům podobných přístrojích, aby zkoumali náš život. Jsou s tím spojeny i zprávy o podivuhodných stopách na Zemi a porušeném rostlinstvu, které byly vysvětlovány jako stopy po přistání létajících talířů. V letech 1947–1970 bylo shromážděno celkem více než 10 000 hlášení v kartotéce amerického leteckého a mnoho fotografických snímků.

Velmi zajímavé informace obsahují pozorování astronautů. Astronaut Borman hlásil, že spatřil blíže neurčitelný objekt, který provázel Gemini 7. McDivitt pozoroval z kabiny Gemini vzdálený válcovitý objekt s vyčnívajícím ramenem, který nebylo možno zotvořit s žádnou družicí nebo nosnou raketou, pohybující se v té době na oběžné dráze. Podobné observace uskutečnil Glen z kabiny Mercury. Domnívám se, že těmto observacím bychom měli věnovat zvýšenou pozornost.

Důležitým objevem, který rozptýluje tajemství nad obydleností vesmíru je nález formaldehydu v mlhovinách a mezhivězdném prostoru. (Objev byl oznámen 10.11.70 na 13. zasedání Americké astronautické společnosti a potvrzen Chicagskou a Manylanskou universitou.) Je to doposud nejsložitější sloučenina jaká se v kosmu našla; předtím se podařilo dokázat hydroxylovou skupinu, amoniak a vodu. Z těchto látek lze vytvářet aminokyseliny, které jsou stavebními kameny živé hmoty.

Někteří autoři science-fiction prohlašují, že pod měsíčním povrchem exi-

stují obydlená města Měsíčanů. Opírají se na poznatcích NASA, že rakety na oběžné dráze Měsíce vykazovaly značné odchyly způsobené změnami v síle přitažlivosti. (Viz Život, č. 11-12/70, str. 20). Znamená to, že na některých místech pod měsíčním povrchem jsou soustředěna větší množství těžkého materiálu, což dovoluje snut domněnky, že by to mohla být i podpovrchová města. Na vlastní oči jsme přece viděli, jak těžce Armstrong a Aldrin zaráželi americkou vlnku do měsíční půdy: pod 20 cm vrstvou prachu byl totiž tvrdý podklad.

Přes veškerá dosud nevysvětlená pozorování astronautů, záhadné vykopávky, létající talíře, nevysvětlitelnou zkázu Atlantidy, záhadu kolem Tunguského meteoritu, obrovské kamenné koule z Kostariky a Mexika o kterých nevíme jak, kdy, proč a kdy byly vytěsnány a jiné argumenty — neexistují přesvědčivé důkazy tohoto kosmického tajemství. I kdyby se na jiných planetách, podobných naši, objevil život a rozum, nic nám nezaručuje, že by mohl mít stejně formy jako náš. I když vědci mají již vypočítanou rovnici, která představuje počet civilizací v naší Galaxii, schopných normální komunikace s jinými slunečními soustavami, radioteleskopy ještě nezachytily signály, které by svědčily o umělém mimozemském původu. To, co antény zachycují, je pouze hudba ze strun hvězd, čili elektromagnetické záření.

Můžeme však věřit, že se lidstvo někdy dostane na planety, obývané rozměrnými bytostmi.

STANISLAW METELSKI

Snímek létajícího talíře.

Foto: Archív

UŽ DNES JE TO MOŽNÉ

CHLIEB
PRE 40 AŽ 50 MLD
L'UDÍ

Z tisíců lidí žijúcích na zemi jeden je sytý, jeden hladuje a jednemu hrozí hlad. Každú sekundu na svete zomierajú od hladu dvaja ľudia. Ľudstvo dnes počíta 3,7 miliard osôb. Než tento počet bol dosiahnutý trvalo to milión rokov. Na prelome 16. a 17. storočia na svete žilo iba pol miliard ľudí. Za ďalších 250 rokov t.j. do roku 1850 tento počet sa zdvojnásobil. Druhý miliard tu bol už po ďalších sedemdesiatich rokoch. Aby sa dosiahol tretí miliard stačilo už iba 30 rokov. Od r. 1960 ľudstvo miľovými krokmi kráča k štvrtému miliardu a pravdepodobne už okolo 1975 tento počet dosiahne. Podľa predpokladov OSN r. 2000 na Zemi bude žiť od 6,3 do 6,5 miliard ľudí. Podľa iných predpokladov Zem bude obývana 7,4 miliardami ľudí.

Stačí chleba pre takto explodujúce ľudstvo? Je to otázka, ktorá už dnes trápi svet. Povedzme

hned úvodom, že vedci stále častejšie vyjadrujú optimizmus v tomto ohľade.

Dnes za rok sa dosahuje úroda asi 1,2 miliard ton obilia. Ak by sme toto množstvo pšenice, ryže, kukurice, jačmeňa, prosa, ovsa a žita chceli uskladniť na jednom mieste potrebovali by sme sýpku s priemerom 100 metrov a výškou 200 km. V týchto výpočtoch nie bez príčiny žito, naše základné chlebové obilie, je na poslednom mieste. Okrem ZSSR, Poľska, ČSSR, NDR a niektorých nordických krajín žito nie je základom obilninovej bilancie. Ba, 32 mln ton žita, ktoré dnes zbierame je iba 2,7% svedovej obilnej produkcie. Hlavnými svetovými obiliami sú: pšenica (298 miliónov ton), ryža (278 miliónov ton) a kukurica (260 mln ton).

Podľa celkom jednoduchých výpočtov 1,2 miliard ton obilia, ktoré dnes dopestúva poľnohospodárstvo na celom svete, by sme mohli rozdeliť medzi celé ľudstvo. Teoreticky na každého žijúceho na Zemi človeka by pripadal 300 kg obilia, t.j. skoro kilogram denne. To zasa zodpovedá 2700 kaloriám. Vieme však, že človek potrebuje aspoň 1/5 kalorií zvieracieho pôvodu. Zatial na produkcii jedného kilograma mäsa sa spotrebuje najmenej šesť kilogramov obilia. Okrem toho, čo je všeobecne známe, nie všetky krajiny majú k dispozícii potrebné množstvá obilia. Napríklad USA, krajina, ktorá má celkom ideálne podmienky pre pestovanie pšenice a kukurice, a je tiež hlavným producentom týchto obilnín, aby udržala vysoké ceny

často obmedzuje výrobu alebo dokonca ničí úrodu keď zatiaľ národy Ázie, Afriky, Latinskej Ameriky trpia chronickým nedostatkom potravín.

Ale to je už iná otázka. Hlavným problémom je: možno zvýšiť produkciu obilia úmerne k rastu počtu ľudí?

Z celkového množstva 13,5 miliard hektárov pevnín iba asi 1,4 miliard hektárov sa používa na pestovanie, t.j. trochu viac ako 1/10 povrchu pevnín. Z toho obilia sa pestuje iba na polovici tejto plochy, ostatné sú lúky a pasienky. Z toho vyplýva, že už na tejto ploche sú obrovské rezervy. Okrem toho na zemi je asi 1,2 miliard hektárov divokých pasienkov, ktoré možno zaorať. Obrovské rezervy sú v miliardo hektárov lesov, najmä v tropických oblastiach. Ale ich vyklčovanie bude úlohou iba budúcich pokolení. Inou otázkou, ktorá si vyžaduje rýchle riešenie, je otázka ľažných sil, najmä koní, mulíc a byvolov. Na svete je ich niekoľko miliónov. Slúžia človeku len za krmenie t.z. hlavne za obilie. Aký je to problém dokazuje fakt, že tiež zvieratá zožierajú toľko, koľko sa produkuje na sto miliónoch hektárov pôdy t.j. napríklad toľko koľko prináša roľníctvo vo Francúzsku, Taliansku, obidvoch nemeckých štátov, Poľsku a Maďarsku dokopy. To znamená, že mechanizácia poľnohospodárstva je veľkou priležitosťou ľudstva.

Ak by všetky podmienky boli splnené naša zem, podľa výpočtov sovietskych vedcov, by už dnes prakticky dala obživu pre 40 až 50 miliard ľudí.

Nakladatelství Albatros poctilo v minulém roce cenou za nejlepší dílo knihu Vladimíra Kovářka „Staropražské romance“. Název knihy snad nemohl lépe vystihnout její obsah. Autor nás seznamuje v příběhu staršího pána s Prahou, jaká byla na sklonku 19. století. Nejeden náš krajan, který vychoval už nejednoho vnuka, dosvědčí, že dávne zvyky, půvab a ráz naší zlaté Prahy, jsou na stránkách této knihy nádherně vyličeny. Však posudte sami podle téhoto několika výňatků.

KDO TO BYLI „PRAŽŠTÍ PEPÍCI“?

Mladí muži, kterým nevoněla práce a kteří se sháněli jen po zábavě. Žili ze dne na den, stačilo jin, aby si vydělali, kolik nezbytně potřebovali, a tak se občas chopili koštěte a zametali pražské ulice, vypomohli v pivovaru, ale u žádné práce dlouho nevydrželi a po stálém zaměstnání netoužili. Měli své „burzy“, kde se pravidelně scházeli, a chodívali společně na veřejná soudní přelíčení, při kterých projevovali upřímnou radost, když soud některého darebáka pro nedostatek důkazů osvobodil. Ale hlavně se účastnili všech parád, při kterých hrála muzika — a muziky byla plná Praha! Dokonce i svou písničku měli:

Z celé Prahy těžká váha,
za ní pražští pepici,
slámkou z viržinka za uchem,
šístky a čepici...

Měli své zvyky, oblibené hospody a svou řeč, při které se často uplatňoval lidový vtíp, někdy dost obhroublý. Když neměli peníze na viržinku, která rádi kouřili, sbírali po ulicích odhozené

zbytky doutníků a říkali, že kouří „nizozemské“. Když měl pepík něco rád, říkal, že je na to štěnice. Masu říkal hmotu. Když tedy chtěl pražský pepík říci kamarádovi, že jí rád maso, prohlásil, že je štěnice na hmotu. Když se mu něco líbilo, tvrdil, že to štěkne. Cigáro nedával do úst, nýbrž do fyzio-

Proroctví pana Fialy byla vyhledávána a vyžadována před každou nedělí. Psal své předpovědi na malé lístečky papíru, roznášel je po hospodách a dostával za ně po krejcaru nebo také po šestáků a dobré se přitom zadarmo najedl a napil. Byl všeobecně vážen a mnozí už na něj čekali, pro-

Jak vyhovět všem, nikoho nezarmoutit a také nikoho nezklamat?

Pan Fiala zasedl ve své hausknechtovské komůrce k dřevěnému stolu, rozložil papírky, a barevné tužky a začal psát nejdříve modrou tužkou:

Proměnlivo — dešť — vítr chladno

Načež zamysliv se, vzal tužku červenou a pečlivě připsal na týž papírek, hned pod proroctví modré:

Místy slunečno — teplo — sucho

Prohlédl pečlivě své dílo a zaručil správnost proroctví vlastoručním podpisem: Antonín Fiala p.p.p.

Ta závěrečná tří p znamenala „pražský prorok povětrnosti“.

„Jak bude pane Fiala?“ ptali se lidé, když si přečetli předpověď. „Nezmoknem v neděli?“

„Když nebude pršet, nezmoknem“, odpovídá prorok vážně.

Nastala-li doba deště, vyptávali se:

„Pane Fiala, bude už jednou konečně hezky?“

„Bude, bude,“ ujišťoval klidným hlasem. „Bude hezky. Jen co se hodně vyprší.“

A videte — autoritu si udržel! Jeho proroctví byla vyvěšována u materialisty Všetecky na rohu Myslíkovy ulice a Karlova náměstí a občas je dokonce otiskovaly i denní listy.

Změnu počasi předpovídal pan Fiala vždycky 33, 55 nebo 77 hodin dopředu. I pro to měl svůj důvod.

„To mám podle bible, věd? Panu Ježíšovi bylo triařicet let, když ho ukřížovali, panna Maria se dožila pětaředesáti a svatý Josef sedmasedmdesáti.“

Nu, a my, vážení čtenáři, můžeme Praze přát, aby ty staré i nové romance neupadly v zapomenutí.

Zpracoval M. S.

STAROPRAŽSKÉ ROMANCE

Z PIESNÍ O JEDNOTE

Nad skratku tesnejšie než Cézarova zvest
— tie mnichovravné slová lakové —
je zakreslená rušná dráha hviezdičky
v neviditeľnom atóme.

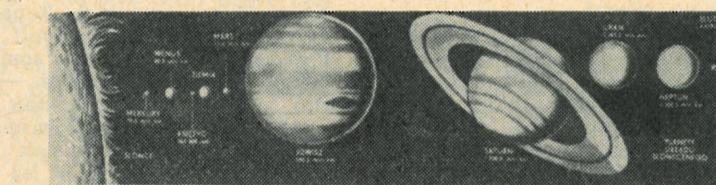
V jednom bode, menšom než najmenší bod,
rúta sa nekonečná po istotách tmy
a čitaš napísané do slabiky hmot
nesmierne zákon vesmírny.

Chcel bys byť ako kov a chceš byť kamenie:
byť svetom vo svete jak ony, jak ich prach,
nemáš čas zmárený a roky stratené,
mať chvíľu z večnosti a večnosť vo chvíľach.

LACO NOVOMESKÝ

Sľubil som napísat o mojich dojmoch z Francúzska a presnejšie z Paríža, kde som bol týždeň na spatočnej ceste z dlhého pobytu v Anglicku. V Paríži som už bol pred rokmi a preto som sa sem vracial ako do blízského a oblubeného mesta. Paríž je totiž jedným z málo miest na svete, v ktorých sa ihned, od začiatku možno cítiť svojsko. Tento pocit sa ešte prehľubuje po ďalších kontaktoch. Lebo Francúzí a najmä Parížania okrem iných dobrých vlastností majú jednu priam záračnu, to znamená schopnosť zapamätať si ľudí. Po rokoch si spominajú na človeka, na okolnosti, za ktorých ho poznali. Je to asi vlastnosť vystopovaná po celé pokolenia stálych kontaktov z cudzincami, ktorí hľadali Paríža, ako včely do úfa. Daľo by sa bez prehľadania povedať, že Paríž je skutočným úlom plným medu. Každý rok toto mesto navštěvuje priemerne dvadsať miliónov cudzinov. Turisti chodia po jeho čarovných uličkách a navštievujú (prepáčte to opäťovne porovnanie s včelinom) ako včely úl nespočetné pamiatky mestá, nadhýňajú sa ovzduším bohatého dedičstva nahromadeného od čias, keď keltské mesto Lutuhezi vzniklo tu, na Ile de la Cite.

Vráví sa že Paríž to je Francúzsko. Je to prehnané? Veľký Paríž počia skoro desať miliónov obyvateľov to znamená asi jednu pátinu všetkých obyvateľov Francúzska. Tu sa nachádza polovica francúzského priemyslu, tu pracuje väčšina umel-

Roku 1977 sa planéty budú nachádzať v najvhodnejšej polohe. Bude to príaznivá situácia pre najfascinujúcejšie lety k planétam Jupiter, Saturn, Urán a Neptún. Táto veľká cesta sa však môže začať aj v rokoch 1976 a 1978 hoci podmienky nebudú také ideálne. Ak sa táto veľká príležitosť nevyužije, cestu týmto smerom bude možno podniknúť až o 178 rokoch, čiže roku 2155, keďže až vtedy bude vhodná poloha planéta na vyslanie korábu zo Zeme. Všetky možnosti letu k planétam začínajú od Jupitera. Má to svoje fyzikálne zdôvodnenie: vedci by chceli využiť planétu Jupiter — najväčšiu planétu našej slnečnej sústavy, aby z nej katapultovali koráby. Jupiter svojou gravitačnou silou urýchli let sondy, ale zmení aj smer letu na ďalšiu planétu. Počas letu k štyrom planétam aj Saturn a Urán by plnili úlohu katapultov.

A tu, hľa, sú predpovede kalendária letov k planétam.

1974: Let okolo Jupitera a preskúmanie jeho povrchu tak, ako to urobili sondy s Venušou a Marsom.

1976: Let okolo Jupitera. Úspech tohto letu mal by zásadný význam pre ďalšie lety. Jedná sa predovšetkým o rozluštenie vplyvu dvanásťich mesiacov Jupitera na trasu letu sondy. Ak by sme poznali tajomstvo mesiacov obletujúcich Jupiter, bola by tu možnosť, aby sa sonda opäť vrátila na Zem.

1977: Rok veľkej kozmickej techniky. Prostredníctvom Jupitera je možnosť spozať ďalšie planéty. Možnosti letov sú nasledujúce: 1) Zem — Jupiter — Saturn, 2) Zem — Jupiter — Urán, 3) Zem — Jupiter — Neptún, 4) Zem — Jupiter — Pluto a konečne 5) Zem — Jupiter — Saturn — Urán — Neptún (tzv. veľká cesta).

Rok 1978 poskytuje možnosť opakovať veľkú cestu a ostatné; v roku 1979 je cesta k planétam uzavretá pre niekoľko ďalších pokolení.

jú sa laviny áut, laviny áut nekončia. „Ak sa ponahláš chod peši!“ — je veta, ktorá popisuje situáciu za ktorej vzniká otázka: môže automobil spoluzažívať so životom moderného mesta? V tejto oblasti sa v Paríži uvažuje o mnohých koncepciach smerujúcich k pomeraniu mechanizácie so životom mesta o.i. aj koncepcie obmedziť počet áut v Paríži. Už dnes sa môže parkovať auto na niektorých miestach iba v určitých hodinách, určitom čase. Boli zavedené „parkometre“ pod ktorými parkovanie stojí štyri franky za dve hodiny čiže dosť peňazí. Benzín je tiež pomerne drahý. Ale všetky tie a iné obmedzenia majú zatiaľ mizivý vplyv na zábrdenie tempa motorizácie v Paríži, ako to vysplýva z čísel a situácie.

Parížanov samozrejme hnevá to všetko, čo im prekáža pohodlné žiť v ich meste, štvrti, domu, byte. Vrávia o tom navštěvník, ako keď by chceli povedať: „Ved moje mesto je tvojim mestom“. Lebo tak, ako som to už povedal v úvode, navštěvníci majú radi Paríž, páči sa im a radi sa sem vrajajú.

A čo iní písali o Paríži?

Roku 1832 Henrich Heine: Paríž to je vlastne Francúzsko, ostatne je iba okolím.

Giraudoux: Mám pred očami päť tisíc hektárov sveta, na ktorých sa najviac myšlelo, hovorilo, napísal.

Peter Lavedan (v práci Geographie des villes): Dnes možno povedať, že na jednej strane je Paríž a na druhej francúzská púšť.

Tak teda aj keď v niektorých výpovediach o Paríži badáme isté prehľadanie, celkove možno povedať, že Paríž = Francúzsko.

Marian Kaškiewicz

DROBNIČKY Z MESTA NAD SEINOU
JE PARÍŽ FRANCÚZSKOM?

...DOKÁZAL TO, ČO SA ZDÁ BYŤ NEUVERITEL'NÉ...

Poľská tlač ho menovala „Klossom zo slovenskej hranice“ alebo jednoducho „slovenským Klossom.“ A na Slovensku so o ním vrvá, že bojujú na nepriateľskom zázemi plnil svoju vlasteneckú komunistickú povinnosť v dňoch druhej svetovej vojny. Menuje sa Vojtech Kollárik a pochádza z Kysuckého Nového Mesta. V ilegálneho ho menovali Orech.

Vedel nájsť východisko z každej situácie. Medzi nepriateľmi vedel skryť svoju skutočnú činnosť. S nasadením života prevádzal poľských kuriérov z Poľska cez Slovensko do Maďarska a späť. Spolupracoval s poľskými partizánmi a so sovietskou rozviedkou, ktoréj velil legendárny partizánsky veliteľ Koupak. Strelal sa s organizačnimi Slovenského národného povstania a vodcami PRS. Bol slovenským partizánom a veliteľom dôležitého povstaleckého úseku v doline pod Kriváňom. Vedel dokázať to, čo sa zdá byť neuveriteľné. Bol to neobvyklý colník v Nedeci na Spiši...

Dnes je vedúcim oddelenia obchodu na ministerstve poľnohospodárstva v Bratislave. Voľný čas venuje verejnej práci. Je súdom z ľudu, funkcionárom Zväzu protifašistických bojovníkov, aktivistom Obvodného výboru KSS a má ešte veľa iných ako sám hovorí — ďalších zaujímavých funkcií.

Dramatické a napínavé zážitky Vojtecha Kollárika bude obsahovať kniha, ktorú majú onedlho vydáť na Slovensku. Ale skôr ako si ju budeme môť prečítať, zoznamme sa s históriaou tohto neobvyklého colníka, podľa článkov slovenských a poľských časopisov:*

Mal iba dvadsať rokov, keď po prvýkrát vyskúšal svoju odvahu. Bolo to v období, keď republika bola rozbitá a na Slovensko vkrocili nemecké jednotky. Kollárik bol v tom čase narukovaný v Senici nad Myjavou. Časť kasární obsadili Nemci. Mali prevziať aj zbrane a muníciu. Slovenski vojaci sa roz-

hodli znemožniť tento plán. Využili dočasnú neprítomnosť nemeckých dôstojníkov v kasárnach. Mladý Kollárik zatelefonoval na stanicu: — Potrebujeme dvanásť prázdných vagónov, ihneď, nepýtajte sa načo, poslite a hotovo, dobre, dobre, pošlete, vagóny teda budú? A boli. Čo malo nohy a ruky začalo pracovať. Naložili všetkých dvanásť vagónov do prasknutia muničiu a prv než nemeckí velitelia stihli prísť z mesta, vlak už bol na ceste. Materiál zo štyroch vagónov porozdávali v Trnave robotníkom, aby mohli posilniť podzemné hnutie... Podarilo sa to, — hovorí Kollárik — a mňa to dlho blažilo na svedomí, aj keď som si za to svoje odkrútil vo väzení...

V Cadci sa začali ďalšie príhody Kollárika, jeho neobvyklé zážitky vo finančnej službe. Bolo to voľakeď roku 1941. V tom čase jeho bratia Bertin a Fero boli v Cadci členmi ilegálneho stábu komunistov. K nim prichádzal Vojtech Kollárik. Je nezamestnaný. Kollárik pomocou bratov navázuje styky so stranou. Ich prostredníctvom dostáva prácu colníka a súčasne straniku úlohu: organizovať stýčné body a prechody ľudí cez hranice. Službu začína v malom kúpeľnom meste Štós na maďarských hraniciach. Tu získavá prvé skúsenosti v ilegálnej práci. Navázuje styky s miestnymi komunistami a... „priateľské“ styky so žandármami. Prechádza prvou skúškou fyzickej a psychickej zdatnosti. Za nedlho prevádzka utiečencov z Poľska a zo Slovenska na cestu do Budapešti, ktorá vede ďalej, na Západ. Ilegálny prechod prebiehal výborne. Kollárik každý mesiac prevádzka asi dvadsať osôb. Súčasne si vzorne plní svoje normálne služobné povinnosti, a preto ani nie je podozrivý. Svoje okolie a maďarských pohraničníkov systematicky mylnie informuje, hovorí, že pašeráci chodia okružnými lesnými cestami. Aby zmýlil stopy, často kupu-

je vrcacia múky a necháva ich na vybraných miestach, potom sa vraja k skupinke utečencov alebo kuriérov a cestíčkami, ktoré iba on pozná, prevádzka ich na druhú stranu hraníc. Hitlerovi pochopiteľne vedeli, že pohraničný kordón s Maďarskom má „trhliny“. Pátrali po nich. Podnikali všetko možné, aby zistili, kadiaľ vedú „uličky“ a kto ich „preklesnil“. Okrem iného aj tak, že posielali svojich fizľov ako poľských kurierov. Ludia, ktorí organizovali ilegálne prechody cez hranice, sa stali ešte opatrnejší a bdelší. Hitlerovcom sa nepodarilo dobchnúť Vojtechu Kollárikovi a jeho spolubojovníkov. Keď sa im takýto hitlerovský provokátor dostal do rúk, už ho len tak ľahko nevypustili a svoje dostal.

Táka situácia trvala až do roku 1942. Keď však miestni Nemci začali upozorňovať Kollárika, prechádza do Bernolákov. Tento terén nie je Kollárikovi cudzí. Voľakeď tu býval u rodiny. Je tu veľa lesov, vinochrad, ľahšie sa tu dalo pomýliť prenasledovateľov. Preto ani neprekvaipuje, že novým ilegálnym prechodom prechádza mesačne desať až pätnásť kuriérov. Ich heslom je diskrétna povedaná prvá verzia slovenskej hymny Nad Tatrou sa blýska...

... Plnil som rozkaz. Celkom jednoducho, — spomína Kollárik na tie dni: ... Na okenici ktosi náhľivo zaklopil. Vonku pršalo, bola neprijemná jeseň, a keď som sa spýtal, kto je a čo chce, počul som ženský hlas: otvorite prosím vás, naháňajú ma, zachráňte ma. Päťdesiatročná žena, manželka, lekára Hakera z Trnavy — ako som sa neskôr dozvedel, spomína Kollárik — bola do nitky premoknutá. Prichýlil som ju. Onedľa sa prihnali financi — nevidel si, žena nám ušla, od samých hraníc ju naháňame. Nie, nič som nevidel. Žena hľadí udívane a nevie pochopiť prečo. Prečo ju neudám, prečo som k nej dobrý. — Som komunista, — hovorí jej, mojomu povinnosťou je pomáhať ľuďom, ktorých prenasledujú fašisti, preto som tak urobil. Akoby nechcela veriť. V jej spoločnosti sa o komunistoch veľa dobreho asi nepovrávelo. — Teda komunista, — povedala. Iste musela ešte veľa pochopiť.

Takéto služby boli na dennom programu. Často som nevedel, o koho ide, keď som plnil príkaz, že na danej hesle treba komuži vyhovieť. Vedľa bola bojna...

Vo februári 1943 bol Kollárik preložený do Nedeca, na poľsko-slovenskú hranicu, kde bol jeden z hlavných prechodov z Generálnej gubernie na Slovensko. V pohraničných lesoch boli poľskí partizáni. Kollárik netrpezlivu čakal na nadviazanie spojenia. Ich strážnica sa nachádzala pri moste pri Czorsztyne. Dunajec vtedy bol hraničnou

rieckou. Kollárik si vzal na mušku najmä šéfa nemeckej colnice, starého Leschnera, ktorý stratil dvoch synov na východnom fronte. Po rokoch Kollárik spomína: ...V Poľsku sa vtedy veľmi hľadovalo, bolo treba aspoň tam na okolí umožniť ľuďom, aby si mohli dačo prepašovať zo Slovenska. Udrel som na citlivú strunu starého Leschnera, keď som spomenul hľadajúce deti... ...Ukazalo sa, že dobre bolo skamaratiť sa práve s ním. Nech si vozia, čo len chcú, povedal nakoniec, len nech na mňa pamätajú trochu tabáku a vodky. Lescher povolil prvý raz, no netušil, že to budeme využívať aj na väčšie veci.

Kollárik a jeho spolupracovníci naozaj dobre vedeli využívať náladu Leschnera. Vo vhodnej chvíli Leschnera dôkladne opíjali a nahovárali, aby tým a tým, ktorí idú len „k rodine“ na Slovensko, dal

S veliteľom partizánov na Slovensku, generálom Saburovom sa stretol V. Kollárik až po vojne

Jednej noci 1943 zabudli partií — Pánne je rozkaz prosba. Chorsztyne dranený bujú lekársku... Dôľa potoka sali do na, do domu, rom b partizáni. Lebed' za operáciu. Keď setreni dvor, zmeravilek odo dveri stálský i To bola posleperácia živote, prebeh hľavouka. Ale polícia naňa rel a ustúpil ovi z však nepoko so srdcom presiel pol Streli asi zo — pol Kráčal pomalik za stále čakal akrok Takto došiel domu kde mal pren, ale ratalo. Ráno sal do S O niekoľko ty nesko sa vracal od čného, nedeckého ho na v voril dvore a dome, du, sa zastav jedno lov, v spolo rozos Nemcov sedelk, kto v rovnoste nského Teraz bol všaniform Pochopiteľne, či výhár piva a mal. Da nutie sa odohak isto čajných okol keď ludi zo skupinky, mocneli na Slovensko, spiel do bytanistu sku a povedelitelov Zatial je vše poria sa dr. Koláčki zdôjim podozrenia jom kovi jednémumámy nov, počul: Táč člo v Czorsztyne a strásky polícia, sa ne obavu a podoru Nemšie dokáže el akciu partizánsky o

Na pôsobení predvádzali mých Kto poznal v dohovore, dostaival Kollárik korún na zape pašekutky a odchána zná Keď prišiel, aby odovzdávali kym alebo dokončstu vôbec nazapina listi jedného dňa colnicu sovietskeho z utieči centrálneho, Kol vedal: Nechaj tu, pučujem a sľovzda rom.

Namiesto chu skrine nohaviny, or vedal zajatočejboj dám fa Nem Som Pôjdeš medzikých Urobil však o pol denníkovi, krešiel lenia hranice

Isty deň, Kárik každú chvíľuavený, poslali pašerovatik sa však podvie provokatéra elkým ho odviedol reiu. Do valu za dobu a r mal svätý po

Prechod ilie osônicu plftami majcii

KED NEMÝ PREHOVORÍ

prehovorila, ale sama bola prekvapená. Samozrejme súhlasila.

Bolo by to výboc možné, aby žena v takej situácii mlčala?

POMSTA ZA WATERLOO

V únoru bude v Británii oficiálne zavedena desetinná soustava. Mnoho Angliačanov očekáva den D s veľkým napäťom a obavami. Ze všeho nejvýše sa bojí placení a prijímáni peněz. Vždy libra už nebude mit dvacet šílinkov a šílink 12 pence; guineje (libra a 1 šílink) ako mince se výbec nevykystuje, půlkoruny (koruny také nejsou), floriny, desetišílinkové bankovky, hranaté típence a staré velké jednopence budou staženy, roztaveny, půjdou do stoupy.

Dotčení občané samozrejme tvrdí, že je mnohem lepší počítat na „přirozené“ tucty a jejich odvozeniny než na „umělá“ desetinná města. Ta prý mohou vyhovovat jen matematickým génium.

Někteří Angličané věří, že s přechodem na novou početní soustavu se sveze i nejedna lumpářna. „Určitě stoupnou ceny, protože obchodníci si dají práci, aby zaokrouhlovali nahoru,“ prorokovala jistá čtenářka v dopise. Jiní tuší spiknutí kontinentu, který chce Británnii „po centimetrech“ srazit na kolena, jedny noviny

napsaly, že za všechno mohou jedině Francouzi, kteří se chtějí pomstít za Waterloo.

Veřejné instituce organizují převádzkovací kampaně, která má národu vylíčit výhody změny. Dozvídáme se, že centimetry pomohou Angličanům k větším postělím, které se z šesti stop a šesti palců prodlouží na plné dva metry, a také prostěradla se budou stíhat velkoryseji. Hlavu rodin prý budou snáze srovnávat ceny za plyn a elektřinu, naftu a uhlí, protože většina starých jednotek vezme za své. Úřady se pokouší získat pro novou soustavu i děti útlého věku a slibují jim, že počty a matematika jim půjdou jedna radost. Někdo dokonce vypočítal, že desetinná soustava omezí učební plán o jedenáct procent. Zde bude také o to víc volna, není známo.

Kolem modernizace britské měny se chodí už dlouho jako kolem horké kaše. Čtyři královské komise už vážily všechna pro a proti. První zasedla v roce 1838. Nyní se bude reformovat nejen měna: grány, dracény, unce, stony a dlouhé tuny postupně ustoupí gramům a kilogramům. Místo galónů, pint a bušlů budou obyčejné litry. Palec, stopa a yard se změní v metry a centimetry.

OMYIV

Na mesto padla hustá hmla. Aplazili s rozsvietenými reflektory ojedineli chodci sa ponáhali. Hodiny na veži odbíjali jedenásť, džena žena s kabelkou a s vreckom na ústach bežala po chodníku a vo hľadanej kľúču od domových Zrazu z tmavého kúta ke nej prišiel muž a chcel ju objať. Bránila sa ská postava sa smiala. „Pomôd mi!“ — ozval sa zúfalý výkrik koňkí oneskorení spomaliči chvíľu, odkiaľ to volanie prišlo. Potom sa vrhli na výtržníka. „Násilník!...“ — jedna nadávka za druhou a na hlavu dobre mali údery. Zrútil sa ako podstaty. Niekto vytiahol baterku a zasvie do tváre. „Vyzerá celkom slušne.“

SMIECH S BRADOU

„Keby som bol bohatý, slečna Lotka, lúbili by ste ma?“

„To neviem, pán Jamka, ale vydala by som sa za vás!“

Pri návštive škótskeho záhradku hovorí turista sprivedovcovi:

„Je mi veľmi trápne, že som dal omylem sprepitné majitelovi zámku!“

„To je trápne i mné,“ odvetil sprivedovca. „Ako pána poznám, on si ho ponechá!“

ci roku 1943 ho náhle izaní. — Pán doktor, to z, ale prosba. Máme v tvoch ranených, potrebu pomoci... Dolinou veľa došlo do Chorszty, v ktorom boli ranení skári medzi začal tažkú po sietreni vyšiel na významný slovenský policajt. — Operácia v mojom mu hľavom myšlienajte sa naňho len pozlátkovi z cesty. Tenkojne so stisnutým el veda polícia. — zadu! — pomyslel si... ly, krok za krokom a na zakrok polícia. až domu známych, iocovat, ale nič sa nesvetrál do Szczawnice. významný vošiel do ostince na večeru. Otpod edome, na sekundu. I jednom zo stvorností rozospevaných človek, ktorého videl slovenskýho policajta ak v uniforme colníka.

že lekára vypil iba po nevedal. Ďalšie streturálo tak isto za nezvyknosť, keď vyšetroval iny kolára, ktorí onejčas Slovenský colník tu organistu v Jazovom dedičom oddielu: etko priadku. Keď zkovský zdôveril svojim očom Slováčku zo známych partizánov je nás človek, vtedy stál na stráži. Slovenepisca nevzbuduje zrámnu Nemcov a lepráhniaku ako celý oddiel.

v Nedeci Kollárikovi zadržaných pašérakov opredohovorené hessu kollárika dvadsať oplatenia pašérackej podidzal na známu cestu. rozkaz, aby pašérakov nemeckým strážnikom cez stupu, kuriérovoval na listinu. A keď na colnieu priviedli aj učiteľa z konára, Kollárik pojde tu, ja ho vymád odovzdám žandá-

výslnu vybral zo ce, tamy, onuce a potevi: Neboj sa, nevytom Som komunista. poštých partizánov. zápisu o poľskom národy prešiel bez povolenia.

Kollárik bol na to pripravený, gestapáci ka-provokátor. Kollárik nedal podviesť, poznal i výkum hurhajom a potoci. Dostal pochútu priecu a nejaký čas koj. gálmach osôb cez hranicu Dunajec bol zvlá-

štnou a veľmi zaujímavou kapitolou. Kollárik sa dohodol s pltníkom, ktorý prevádzal turistov po pohraničnej rieke, že mu na dohovorenom mieste zamení cestujúcich. Keby vtedy bol prísiel daktóra na nápad, že si odfotografuje cestujúcich na pláte a porovnal ich tváre s tvárami vystupujúcimi v Szczawnici, nuž bol by zažil nesmerne prekvapenie. Počet cestujúcich sa sice nezmenil, lebo plavbu ukončili všetci cestujúci, ktorí boli prihlásení v hornom prístavišti, ale ani jeden z nich nebolo tvojou osobou aj napriek tomu, že mali dôklady na tie isté mená opatrené sŕmkami, ktoré zodpovedali ich majiteľom. V Golembarku na trati plavby sa totiž konala výmena cestujúcich. Vyšlovali tí, čo išli na juh, a následovali cestujúci idúci do Poľska už s vopred pripravenými dôkladmi, nevyhnutnými k tomu, aby sa mohli slobodne pohybovať po území Generálnej gubernie. Nemcom stačilo, že zoznam súhlasil s dokumentmi. Takto sa podarilo prepašovať aj niekoľko významných osôb.

Raz sa zjavili na colníci-gestapáci, — hovorí novinárovi Kollárik. Mali sme spolu s ostatnými, ktorí sme boli zainteresovaní do všeobecného s partizánmi, malé dušičky. Co sa vlastne stalo? Prasklo to, alebo čo? Dopadlo to naštastie dobré. Gestapo tvrdilo, že na slovenskej strane sa schovávajú mladí Poliaci, ktorých chce vysvieť na práce do Nemecka. Treba ich vratíť. Vedel som nemecky a dohadli sme sa, že za každého Poliaka oni nám vydajú dvoch Slovákov, ktorých väznia na poľskej strane za ilegálny prechod hraníc. Pobrali sme sa hľadať po domoch v okolitých dedinách. Našli sme tridsať mladých chlapcov a dievčat, ktorí so strachom šli s nami, neveriac nám ani slovo. Prišli sme k nemeckej colnici. — Onkel, tu máš tridsať mladých Poliakov zo Sromoviec, — hovorí Leschnerovi. Daj potvrdenie, že si ich prevzal. — A čo s nimi budem robiť, — strachoval sa starý nemecký colník a ja som len na to čakal. — Nič netreba, ved' oni sami dôjdú domov. Leschner súhlasil, dal potvrdenie a my sme Poliakom ukazali, kade sa dá dobre prejsť cez Dunajec, aby sa dostali naspäť na Slovensko. Do večera boli všetci tam, odkiaľ sme ich pobrali. S potvrdením som hned na druhý deň šiel do Zakopaného, prevzal som z väzenia šesťdesiat chlapcov a dievčat zo Slovenska a priviedol ich domov. To, že na nemeckej colnici z toho boli veľké neprijemnosti, lebo mladých Poliakov nikde nebolo, to už nebola náš vec, my sme za to nemohli...

Kollárik bol skoro každý deň na poľskej strane. Ved' partizáni potrebovali informácie o pripravovaných akciách a raziačach Nemcov, o ich silách, nálide atď. Potrebovali aj teplé oblečenie a hlavné zbrane. Kollárik spomína:... Dohovoril som s jedným kamarátom, poručíkom — letcom zo Spišskej Novej Vsi dodávku zbraní a onedlho sa náklad na sedliackých vozoch náležite spestril. Keď som ja prichá-

dal na svoje pravidelné schôdzky, vždy som si so sebou vzal dva granáty, takto som ich čoskoro všetky poprenášal medzi partizánov... Kollárik pomáhal partizánom aj v dodávkach zbraní získaných od Nemcov. Nemecká propaganda vtedy sice ešte stále trúbila do sveta o konečnom víťazstve Vefkonemeckej ríše, ale tu na hraniciach nie všetci Nemci si boli istí, či ich puška alebo streľivo prispejú k tomuto víťazstvu. A tak si radi vymieňali zbrane za bravčovú šunku alebo hus v „spriateľom štátu“, za aký považovali Slovensko.

V tejto výmene bol Kollárikovi veľmi užitočný lesný robotník a komunistický funkcionár Fronc z pohraničnej dedinky Kapušnice, s ktorým udržiaval styky. Tako sa časť nemeckých zbraní dostávala do slovenských rúk. Slovenskí ilegálni pracovníci, ktorí zhromažďovali zbrane na prípravu povstania, rozhadli sa časť z nich odovzdať poľským partizánskym oddielom. Zbrane prevádzali okolití roľníci na svojich vozoch ukryté v sene alebo v slame, pochopiteľne, len vtedy, keď Kollárik alebo jeho spolubojovníci mali službu.

Vojtech Kollárik si dosiaľ spomína na partizánsku skupinu v Gorbach, s ktorou mal najlepšie styky. Veľa pekných chvíľ strávil pri nočných partizánskych vatrach. Veľu ľudia, ktorí bojovali proti spoločnému nepriateľovi, proti fašistickým okupantom a kládi základy budúceho života vo svojej vlasti, hneď našli spoločný jazyk. Najmä jedno posedenie v tejto partizánskej skupine mu utkvelo v pamäti. Istý deň ho partizánsky štáb pozval na Luban. Tam ho predstavili významným činiteľom poľského revolučného hnutia a spoluorganizátorom PRS Małgorzate Fornalskej a Pawłowi Finderovi, ktorí práve boli medzi partizánmi. Zvitali sa s Kollárikom a dlho sa ho vypočítávali na situáciu na Slovensku a ako sa mu pracuje. Ukázalo sa tiež, že majú spoločných priateľov a súdruhov v strane. Pred rozlúčkou Paweł Fender povedal Kollárikovi:

Vy ste, súdruh, ilegálny bojovník s vysokou odbornou kvalifikáciou. Úsek frontu, na ktorom bojujete, je mimoriadne nebezpečný, ale aj nesmerne dôležitý. Vaše bojové úlohy nie sú ľahké. Preto vás prosíme, budte opatrny, dávajte si na seba pozor. Keby sme vás stratili, by to pre nás, a nielen pre nás, nenahraditeľná strata...

Orech si to, pravdaže, uvedomoval. Tieto srdečné, priateľské slová urobili naňho dojem ako šifrované odkazy od súdruhov. Vo svojej ilegálnej práci bol odkázaný sám na seba. Jeho časť výpravy na poľskú stranu, styky s Poliakmi, začinali budíť podezrenie gestapa. Musel si dávať dobrý pozor. Aby ich uspokojoil, rýchlo rozchýril, že má na druhej strane frajerku, a veru nie jednu... Preto chodieva po nocích do pohraničných dedín po druhej strane hraníc.

Ale medzi chýrmi bola skrytá aj jedna pravda. Láska nepozná hra-

nice — a ja som bol na hraniciach, — vrváv Kollárik. Pod Czorsztynským zámkom bývali Drohohorskí. Prečítajme si, čo o tom vráví samotný V. Kollárik:

Dcéra sestry Mariana Drohohorského, Teresa Nowicka, bola tou vyzvolenou. Dlhé sme sa stretávali potajomky. Až konečne sme sa rozhadli, že sa zoberieme. Ale na sobáš s Poľkou som musel mať zvláštnu povolenie. Cestoval som teda za našim bábkovým ministarským predsedom Belom Tukom; ten mi dal povolenie podmienečne, ak orgány GG nebudú mať nič proti tomu. Nestrácal som čas, vyčistil som uniformu, do kufrika som nabalil klobásu, slivovicu, výborné cigarety a cestoval som do Krakova, na Wawel. Prijal ma patričný nemecký úradník. Zrazil som opätky a najskôr som vyložil moje zásoby a iba potom som povedal prečo som príšiel. Úradník mi dal povolenie a rozlúčil sa so mnou vraviac, že ihneď okúsi tie výborné veci, ktoré som dovezol.

Svadba sa konala s veľkou parádou v Czorsztyne 26. februára 1944. Kollárik mal povolenie na sobáš, ale nemal pas pre manželku, aby ju previedol cez hranice a tak sa stalo, že on, colník, musel prepašovať na Slovensko aj svoju vlastnú manželku.

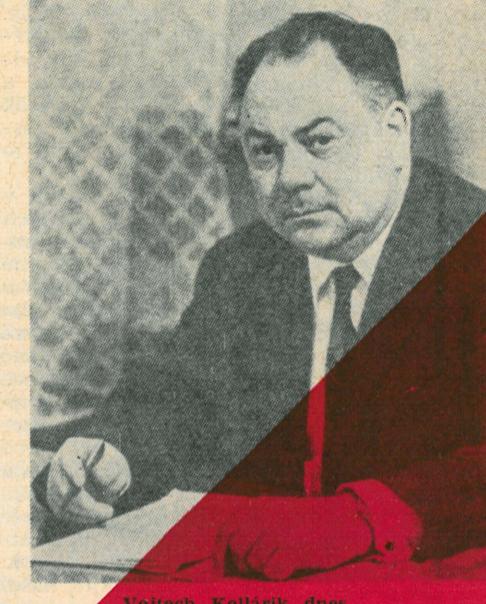
Raz Kollárik dostal rozkaz, aby previedol, cez hranice dvoch parádov, ktorí omylom pristáli na poľskej strane. Boli to členovia vedenia KSČ; Karol Šmidke a Karol Bacilek, ktorí v lete 1943 boli vyslaní na Slovensko, aby posilnili ilegálnu prácu strany a zaistili spojenie vedenia KSS na Slovensku s vedením KSČ v Moskve.

V štyridsiatom štvrtom roku zásahy partizánov boli natoliko silné, že okupant bol väčne zneponovený. V marci sa chystal silný nemecký transport na prechod z Poľska cez Maguru na Slovensko. Keď Kollárik videl nemeckých vojakov prechádzať okolo colnice, okamžite zasiahol. Telefonoval do najbližšej dediny o transporte, vediač, že sa tá správa rýchle dostane až k partizánom. A tak sa aj stalo. Na vrchol Magury už poľskí a slovenskí partizáni čakali. Keď sa začali prvé vojenské autá driapať hore, Nemcov zarazila gufometná palba. Autá sa vŕali dolu a zatarasili cestu ďalším. Transport neprešiel. Bojová akcia partizánov sa plne podarila. Boli to už posledné zážitky Vojtecha Kollárika v Nedeci. Zem mu začala horieť pod nohami. Priali ho upozornili, že je ohrozený Nemcami. Bez meškania si dáva žiadosť o rýchle preloženie na maďarské hranice a odchádza z Nedeci.

Bol teda opäť preložený na južné Slovensko, na železničný colný úrad do Tomášovce pri Lučenci. A tam ďalej pokračoval v ilegalite. Boli to rušné a rozdrobené dni na Slovensku. Hory boli plné partizánov. Blížilo sa Slovenské národné povstanie. Dva dni pred vypuknutím povstania Kollárik prežil posledné bojové akcie v uniforme slovenského colníka.

Na tomášovskej stanici zastavil sa rýchlik z Balkánu. V jednom z vagónov cestoval vojenský štáb generála von Ottona. Rozhodnutie Kollárika a jeho spolubojovníkov bolo krátke. Štáb sa už nesmie dostať zo Slovenska. Do Martina išlo oznamenie: — Na rozkaz Komunistické strany a ilegálneho vedenia štáb von Ottona nesmie pokračovať v ceste... A keď rýchlik zastal v Martine, čakali už naň slovenski partizáni a povstalci. Z Martina sa už nedostal...

O niekoľko hodín z maďarskej hranice hľasia nákladný vlak s transportom tankov a s doprovodom tridsiatich dôstojníkov, ktorí ide do Poľska. Do Zvolena ide telefónat: Posielame vám transport, izolujte ho. Potom išiel ďalší podobný transport, ale ani ten do Poľska ne-

Vojtech Kollárik dnes

došiel, ostal navždy na Slovensku. Len po Tomášovce došiel takisto medzinárodný rýchlik, ktorý išiel do Maďarska a na Balkán.

Začali sa ozbrojené akcie. Spojenie s Maďarskom bolo prerušené. Vojtech Kollárik bol už v radoch partizánov. Zvoláva poradu odbojových pracovníkov. Organizujú sa revolučné národné výbory, volí sa revolučný výbor Komunistickej strany. Na druhý deň, 29. augusta, Banská Bystrica vyhlásila Slovenské národné povstanie.

PRIPRAVIL: ADAM CHALUPEC

Nášich čitateľov, najmä krajanov na Spiši iste budú zaujímať zážitky Vojtecha Kollárika, ktorý s nasadením života hral úlohu človeka dvojitej tváre. Celkom iste v Nedeci a na jej okoli ešte žijú ľudia, ktorí osobne poznali Kollárika. Radi by sme dostali od nich listy.

*) Kveta Skvarková: Nikdy som sa nebal — Beseda; Zbigniew Świech: Niezvyčiá historie pewnego celnika — Panorama; Michał Bucikiewicz: Kloss ze słowackej granicy — Argumenty; Narcisa voľa Orech — Polsko; a Orech slovenský Kloss — Poľský prehľad.

ALPY

Jedna z najväčších automobilových trás — alpská cesta cez priesmyk sv. Gottharda. Za minuloročnú dovolenkovú sezónu prešlo touto cestou tri milióny automobilov. Tento rok sa očakáva, že počet automobilov bude ešte väčší.

LORD PERCY SA NUDÍ

Bolo krásne májové predpoludnie. V londýnskom klube sedeli spolu lord Howard a lord Percy.

— Och, ako strašne sa nudím, Howard; nevieš si predstaviť, aký som otrávený! — povedal lord Percy a odklepal popol z cigarety do mramorového popolníka.

— Čo tak malá partia baccaratu, Percy?

— Nudné!

— Konské dostihy!

— Ešte nudnejšie!

— Ale pretekly s jachtami na jazere Loden, to by bolo určite zábavné.

— To by bolo určite na zbláznenie nudné!

— A čo let cez oceán?

— Nudné!

— Už to mám! — povedal lord Howard a zatváril sa významne. — Vydatime sa so Scotland Yardom zo zločincami!

— Och, to je všetko na zbláznenie nudné!

— Kokain?

— Nudné!

— Ópium?

— Nudné!

— Hašiš?

— Nudné!

— A čo ženy, Percy?

— Najnudnejšie ako všetko iné!

— Miss Daisy Brock?

— Nudná, hrozne nudná!

— Miss Evelyn, sestra mojej ženy?

Lubiť ľa a je predsa máj...

— Nudná, môj milý, bohužia!, príliš nudná!

— Tomu nerozumiem, ako sa môžes tak nudí. Ja sa napríklad so svojou ženou nikdy nenuďim.

— Bohužia!, všetko je nudné. A ospravedlň ma na minútku, hned sa vrátim.

Čas ubiehal. Lord Howard čakal hodinu, dve. Konečne sa lord Percy vrátil s rovnako unudeným výrazom, ako keď odišiel. Sadol si do kresla oproti Howardovi, povzdychoval si a povedal s jemnou výčitkou v hľase:

— Si obyčajný luhár, Howard.

— Luhár...? A prečo?

— Preto, že tvoja paní...

— Moja paní?

— Áno, tvoja paní je práve taká nudná, ako všetky ostatné ženy!

VARI ANI NA JEDNOM Z MUNULÝCH ZJAZDOV NEBOLA DISKUSIA TAKÁ ŠIROKÁ A ÚPRIMNÁ, BA ČO JE NAJDOLÉŽITEJŠIE, NEOBSAHOVALA V TAKOM ŠIROKOM MERADLE ORGANIZAČNÉ OTÁZKY NAŠEJ SPOLOČNOSTI. TIETO OTÁZKY NESTRATILI SVOJU AKTUÁLNUSTŤ HOČI OD ZJAZDU UPLYNULI UŽ SKORO TRI MESIACE. PRETO SA ICH VYNAZÁIME PREDLOŽIŤ TAK, ABY POSKYTLI CELKOVÝ OBRAZ, HOČI NAŠA SPRÁVA NEBUDE ZÁPISNICOU.

Od decembrového čísla uverejňujeme zjazdové materiály. Z technických príčin uverejňované obšírne materiály z diskusie zakončíme v marcovom čísle. Touto technickou prekážkou je nahrávka diskusie na magnetofónoch Vojvodského národného výboru v Krakove a ľažkostí spojené s reprodukciami páskov na magnetofónoch, ktoré máme k dispozícii vo Varšave. Konečne sa nám to podarilo...

Okrem otázok pre nás základných v diskusii sa hovorilo o celom rade iných problémov. V našej relácii budeme postupovať takto: vynecháme cirkevné otázky dotýkajúce sa Novej Belej a Krempach ako neaktuálne pretože ako nás informujú čitatelia z týchto obcí sú už riešené cirkevnými orgánmi. Iné otázky, o ktorých hovorili diskutéri, ako napr. otázky národnostného školstva na Spiši a Orave a pod., adresujeme administratívnym osvetovým alebo iným orgánom, ktoré tieto otázky majú vo svojej kompetencii. Predstaviteľia tých orgánov zúčastnili sa zjazdu, preto sa domnievame, že sami vyjdú s iniciatívou vybavenia mnohých otázok. Iné otázky, ktoré sa netýkajú našej Spoločnosti ani nepriamo, napríklad otázky ekonomickej charakteru a podobne, budeme riešiť publicistickou alebo intervenčnou cestou, čo zainteresovaným oznamime.

* * *

FRANTIŠEK BEDNARČÍK Z NOVEJ BELEJ vo svojom diskusnom príspievku zdôraznil predovšetkým organizačné otázky. Podľa neho: „Naša Spoločnosť sa musí usilovať o ďalšie organizačné upevnenie. Tejto otázke sa musí venovať veľká starostlivosť a práca, do ktorej treba zapojiť všetkých členov, najmä však aktivistov. To sa musí prejavoviť vo vnútorných a vonkajších podujatiach nami organizovaných. Je nevyhnutné aby Obvodné výbory a mestne skupiny organizovali pravidelné členské schôdzky za účasti zástupcov Ústredného výboru. Všetky organizačné zložky by mali nadviazať spoluprácu s mládežou a mládežníckymi organizáciami. Je potrebné realizovať správny návrh na výstavbu domov slovenskej kultúry na Spiši a Orave. Tieto domy sú potrebné pre kultúrny a národnostný rozvoj našej menšiny, ale v nijakom prípade sa nesmie zabúdať ani na klubovne pri mestských skupinách KSČaS, ktoré sú základom našej činnosti. (...) Udržanie a rozvoj nášho časopisu Život je pre nás dôležitou otázkou. Musíme si vážiť to, že Život je základným činidlom pestovania našej kultúry a materinské reči. Kladným javom je tiež spolupráca našej organizácie s Maticou slovenskou, ako organizovaná forma kontaktu so slovenskou kultúrou.“

Okrem toho kr. F. Bednarcík hovoril o rozvoji súborov piesní a tancov Spoločnosti a o tom, že nás dobre reprezentovali v Poľsku a na Slovensku. Navrhoval, aby sa podnikli kroky na vydanie krajanského knižného kalendára a albumu na 25. výročie založenia Spoločnosti, ktorý by obsahoval štvrtstoročie menšinovej práce.

Také mnozí delegáti z řad české národnostnej menšiny hovořili o všeobecných otázkách a také o vsech, týkajúcich se prímo jejich prostredí.

DELEGÁT ZE ZELOVA, VÁCLAV LUŠCINSKÝ, upozornil na jeden z týchto problémov slovy: „Společnost, to nejsou pouze Slováci z krakovského vojvodství a dalších oblastí, ale také Češi žijící ve vojvodství lodžském a v dalších.“ Delegátovi se jednalo o lepsi exponování výsledků dosažených českými skupinami a současně o větší pomoc při řešení různých problémů. Dále prohlásil: „Buďme jedně myslí i snažme se zvolit do našeho vedení krajany zkušené a cele oddané společné věci, kteří budou řídit záležitosti naší Společnosti tak, aby se kultura v našich prostředích rozvíjela jak nejlépe. Chtěl bych podotknout, že v českých prostředích: v lodžském vojvodství v okresu Lask, v Zelově, v okresu Belchatów v Kučově a ve wrocławském vojvodství v Husinci se česká kulturní střediska rozrůstají a rozšiřují svou působnost. Oblastní orgány nám poskytují velkou pomoc a zajímají se o naši činnost. (...) Jmérem Čechů se obracíme s prosbou o zorganizování zájezdu

účasti v činnosti naší Společnosti. „V našich miestnych skupinách,“ hovoril I. Paniak – je príliš malo mládež. Na druhej strane pozorujeme, že mládež, ktorá je v našich radoch, svojim členstvom v súboroch dobré pracuje a čestne reprezentuje našu Spoločnosť. Dôkazom toho sú ich vystúpenia v Martine na Slovensku roku 1969. Samozrejme výsledky dosiahnuté mládežou sú zásluhou aj starších aktivistov, ktorí už roky pôsobia v našej Spoločnosti. Domnievam sa však, že práca mládeže v Spoločnosti by sa nemala obmedziť iba na tanecovanie, spev a hudbu, ale mládež by sa mala podieľať aj na práciach výborov všetkých zložiek našej organizácie. Nech sa učí v praxi organizačnej práce, aby voľa kedy mohla čestne nahradiť starších aktivistov. Treba však dobre uvážiť, koho z mládeže vysunúť do popredia. Aby sa totiž nestalo tak, ako v Jablonke, kde voľba nesprávneho príslušníka mládeže do výboru miestnej skupiny zapríčinila rozpory v dôsledku čoho organizačná práca ochabla (...) Nazdávam sa, že prostriedky na šírenie slovenskej kultúry na Orave sa dostatočne nevyužívajú. Príčinu vidím v tom, že

borníci so znalosťou slovenčiny. To znamená, aby učitelia po skončení výučby v lyciu v Jablonke so slovenským vyučovacím jazykom vyučovali slovenčinu na dedinkách Spiša a Oravy. Boli by sme radi, keby osvetový inspektorát v Novom Targu vyhľadavával, aby sa významná časť našej spoločnosti vyučovala v lyciach v Jablonke. Okrem toho, že som už povedal, máme ešte mnohé potreby. Potrebujeme pomoc nadriadených orgánov, aby sme na zimné obdobie mali slovenské filmy v origináli. K miestnym požiadavkám by som ešte pripočítal nevyhnutnosť vyškoliť mladú dychovku v Novej Belej, dať jej vhodné hudobné nástroje, aby sa mohli ukázať na súťažach oslavach a na miestnych slávnostach i pretekoch. Všeobecnejšou požiadavkou je výstavba domov slovenskej kultúry na Spiši a Orave. Naši krajania by celkom iste prevzali veľký podiel práce na výstavbe týchto domov v rámci svojpomocných prác.“ Okrem toho F. Chalupka informoval zjazd o rôznych záväzkoch a svojpomocných práciach, ktorých sa aktívne zúčastňujú členovia MS KSČaS v Novej Belej.

FRANTIŠEK KOLKOVIČ Z KROŠCIENKA sa koncentroval na členov našej Spoločnosti, ktorí sa zaobrajú rôznymi druhami tvorivej práce. Navrhoval, aby sa výstavy sochárstva, maliarstva, kovetepektva a iných diel usporadúvali nielen pri príležitosti zjazdu, ale aj v medzijazdovom období v našich miestnych zložkách, ako aj v rámci výmeny s Československom. Pokým ide o výuku slovenčiny, F. Kolkovič upozornil, že starostlivosť o výuku materčiny by mala byť väčšia predovšetkým v rodinnom dome, ako je to u Čechov, ktorí aj keď nemajú školy, doma hovoria česky. Zdôraznil, že chápe negatívny vplyv spišsko-oravského nárečia, ale za jestvujúci stav nemôžu byť zodpovedné iba školské orgány. Ďalej hovoril: „Cinnosť Spoločnosti, jej aktivistov nemôže byť v jednotlivých oblastiach iba sama pre seba. Ide mi tu o problém koordinácie našej práce, v rámci ktorej by mala existovať spolupráca s inými spoločenskými a politickými organizáciami v tejto oblasti. Bolo by dobre, keby sa čoraz väčší počet našich členov prihlasoval do PZRS. Takáto spolupráca môže sa podľa mňa príčiniť o ďalší rozvoj našej Spoločnosti.“

Delegát **VOJTECH PIVOVARČÍK Z KACVINA** vo svojom diskusnom príspievku sa predovšetkým zaobral kultúrnou činnosťou Obvodných výborov a miestnych skupín. Podľa neho je to základná otázka v práci Spoločnosti a na tomto poli veru ešte nie je všetko najlepšie. Svoje tvrdenie zdôvodňoval takto: „Máme celý rad miestnych skupín, v ktorých kultúrna činnosť je slabá. Prečo? Hovorí sa, že miestni aktivisti slabu pracujú, ale títo aktivisti skôr čakajú na pomoc Obvodného výboru, ktorí nie vždy dostávajú. Naša práca musí byť obetavá. Pamätám si časy, keď Spoločnosť nedostávala žiadne dotácie existovala iba na základe obetavosti členov. Teraz máme nepovrhnateľne lepšie podmienky a preto verím, že 4. zjazd nájdzie východisko, ako oživiť a spestriť prácu v miestnych skupinách.“ Okrem toho V. Pivovarčík informoval zjazd o výsledkoch, ktoré dosiahla obec Kacvin na hospodárskom poli v mnohých svojpomocných práciach, ktorých sa aktívne zúčastňujú členovia našej Spoločnosti. Navrhoval vybaviť otázkou nemocenského poistenia súkromne hospodáriacich rolníkov. Predložil požiadavku organizovať kurzy slovenčiny pre dospelých a doplniť dvojjazyčné nápisy tie obchody, na ktorých dosiaľ nie sú. Prosil, aby vojvodské a okresné orgány venovali väčšiu pomoc organizačným zložkám KSČaS ako doteraz.

Pokračovanie zjazdovej diskusie v budúcom čísle.

**POKRAČOVANIE
DISKUSIE
ZO
4. ZJAZDU
V KSČaS**

V záujme Spoločnosti

do Československa o prázdninách, abychom mohli shlédnout túto zemi a ukázať, co umíme. Môžeme nadeli, že nové zvolený ústredný výbor bude řídit naše záležitosti tak, abychom byli spokojeni.“ Dále Václav Lušcinski požadal o zakoupení saxofonu a el. gitary pro soubory v Zelově a v Kučově a skriňe na knihy pro Husinec. Požadal také, aby nové vedenie věnovalo miemožádnou péči organizačním otázkám skupiny v Husinci.

DELEGÁT Z CHYŽNÉHO JOZEF OMÝLAK ktorý zastáva funkciu kultúrneho inštruktora na Orave, zaobral sa problematikou spojenou s jeho prácou. Okrem iného konštatoval, že nájomné za klubovne je príliš nízke (200 zl. mesačne), vedľa v rámci tejto kvóty treba upratovať, kúriť, ba patriť k tomu a hmotná zodpovednosť. V týchto klubovňach podľa mienky J. Omýlaka chýbajú aj hudobné nástroje a spoločenské hry. Sú tam aj iné fažnosti. (...) „V Chyžnom je malá klubovna našej Spoločnosti, ale je veľká sála OSP. Keď chceme v tejto sále niečo predviesť, musíme dať hasičom 500 zl zálohu za prípadné škody. Takýto ničim neodovodený systém nám znemožňuje využívať túto sálu, ktorú predsa celá dedina spoločne budovala. Ďalšia fažnosť tkvie v tom, že iba raz do roka môžeme dostať povolenie na zábaru. A mládež si chce zatancovať, čo je pochopiteľné. V takých podmienkach, typických pre všetky oravské dedinky, práca kultúrneho inštruktora nie je veru lahlá.“ Záverom svojho diskusného príspievku delegát predložil niekoľko konkrétnych návrhov novozvoleným orgánom Spoločnosti na odstránenie jestvujúcich fažností a na zlepšenie foriem kultúrnej práce.

IGNÁC PANIAK, DELEGÁT Z JABLONKY, vo svojom vystúpení obšírne hovoril o otázkach mládeže a jej

vedúcimi klubovními staršími ľudmi, ktorí vždy nechápu aktuálne požiadavky mládeže, ktorá v klubovnach hľadá rozptýlenie a dožaduje sa, aby klubovne boli otvorené v hodinách jej využívajúcich. Bolo by treba smelšie zverovať vedenie klubovní mladým, ktorí by takto mohli zapojiť svojich vrstvovníkov do práce v Spoločnosti. Je nevyhnutné aktivizovať v našej Spoločnosti aj inteligenciu, ktorá predsa je v zoznamoch našich členov. Inteligencia môže vziať súčasť v našej práci. Ďalej treba počítať s kultúrnej činnosti sústredie prácu Spoločnosti aj na iné otázkky ako je napr. šport a turistika. V tomto by mohlo nadviazanie stykov s LZS.“

Delegát z Jablonky navrhoval, aby Ústredný výbor Spoločnosti za spoluprácu miestnej skupiny v Jablonke zorganizoval zjazd absolventov lycie so slovenským vyučovacím jazykom v Jablonke a rovinu spoluprácu s pohraničnými okresmi na Slovensku. Ďalej informoval, že zamestnávateľia neradi dávajú príležitosťne nevyhnutné dovoľenky na prácu v Spoločnosti. Ústredný výbor by mal túto otázkou konečne vyriešiť v našom prospechi.

FRANTIŠEK CHALUPKA, DELEGÁT Z NOVEJ BELEJ vo svojom diskusnom príspievku sa o. i. zaobral možnosťami, ako zdokonaľovať materinský jazyk. „Keď chceme niečo robiť, musíme dokonale poznáť všetko, čo je k tejto práci potrebné; ako to povedal veľký Lenin: učiť sa, učiť sa, učiť sa. Čo tým chceme povedať? Keď naše súborov vystupujú, členovia týchto súborov musia skutočne dobre ovládať slovenčinu, aby sme sa nezosmieshovali. Ale k tomu potrebujeme školy. Boli by sme radi, keby na každej dedinke Spiša a Oravy boli školy so slovenským vyučovacím jazykom. Je nevyhnutné, aby na niektorých dedinkách boli organizované večerné kurzy slovenčiny a češtiny. K tomu sú však potrební od-

VÝZVA PREDSEDNÍCTVA ÚSTREDNÉHO VÝBORU KSČaS

**REKONŠTRUKCIA
KRÁĽOVSKÉHO
ZÁMKU**

(POKRAČOVANIE ZO STR. 13)

Správa o rozhodnutí rekonštruovať zámok vyvolaťa v celom Poľsku veľký ohlas, ktorý sa vyjadruje podporou tohto rozhodnutia. Začali prichádzať peňažné príspevky a deklarácie o práci pri rekonštrukcii zámku. 26. januára t.r. vznikol Občiansky výbor pre rekonštrukciu kráľovského zámku. Ten to výbor, ktorého predsedom je zástupca člena Politického byra ÚV PZRS, prvý tajomník Varšavského výboru PZRS Józef Kępa, obrátil sa s výzvou na poľskú verejnosť a na Poliakov v cudzine o účasť v rekonštrukcii zámku. Výzvu uverejnili denna tlač. Stúpa počet deklarácií o spoločenskej pomoci v Poľsku a od Poliakov v cudzine. Plynú finančné prostriedky, organizované sú rôzne akcie, ktorých cieľom je materiálna pomoc pre urýchlenie rekonštrukcie zámku.

Predsedníctvo Ústredného výboru Kultúrnej spoločnosti Čechov a Slovákov v Poľsku na zasadnutí dňa 31. januára t.r. obrátilo sa s vrelou výzvou na všetkých členov Spoločnosti, na všetkých našich krajanov, aby sa zapojili do tohto veľkého prúdu spoločenskej obetavosti pre rekonštrukciu kráľovského zámku vo Varšave. Aby deklarujúci svoju pomoc, svoju tehličku spoločenskej obetavosti, individuálne alebo prostredníctvom organizačných zložiek Spoločnosti, každý podľa svojich možností prispej k rekonštrukcii blízkého nám pamätníka minulosti a národnej kultúry našej krajiny, akým je kráľovský zámok vo Varšave. Všetkým, ktorí chce prispieť k rekonštrukcii zámku, dávame číslo konta Občianskeho výboru pre rekonštrukciu kráľovského zámku vo Varšave: I Oddzial Miejski — PKO w Warszawie Nr 1—9—122122.

VÁZENÁ REDAKCIÁ

zas skončil jeden rok. Ubehlo dvanásť mesiacov a stali sme sa o rok starší. Vianoce — sviatky pokoja sú už za nami a iste každý už zúčtoval so starým rokom. Iste ste aj vy, vážená redakcia, spočítali úspechy a neúspechy. No ja verím, že uplynulý rok bol pre Život úspešný. Ved Život je obľúbený časopisom nie len v Poľsku, ale aj u nás.

Prečítal som si podmienky Vašej novej súťaže a rozhodol som sa, že sa súťaže zúčastním. Nuž a tak Vám píšem svoj prvý list.

Život je veľmi zaujímavý časopis. Rád si prečítam o Spiši i o veľkých ľuďoch, napr. o Komenskom. Iste je zaujímavý aj pre detičky. Mojej malej sestre musím vždy čítať rozprávku a tú čo bola v poslednom čísle musel som čítať až trikrát.

Zelám autorom Života veľa úspechov v práci i doma a Životu veľa čitateľov.

Jozef Hyžný
Nádražná 20
Kežmarok
okr. Poprad
CSSR

MILÁ REDAKCIA!

Uplynulo už pomerne veľa času od kedy som vám, do redakcie písal. Boli u nás zvolení dva mladí dopisovateľia — už je to myslím skoro dva roky — ale ešte som od nich v Živote asi nič nečítať.

Predovšetkým chcel by som sa vám podakovať za správy zo 4. zjazdu našej Spoločnosti. Nie všetci členovia Spoločnosti sa mohli zjazdu zúčastiť a preto sme si radi prečítali všetko, čo ste o zjazde napísali. Poznali sme na snímkach mnohých krajanov. Tak teda vrelá vďaka.

Dakujeme všetkým predstaviteľom ľudovej vlády, ktorí boli na zjazdu, že sa nášho zjazdu zúčastnili. Niektorých z nich osobne poznáme. Ale predovšetkým d'akujeme za školu so slovenským vyučovacím jazykom u nás v Nedeci, lebo pre nás, Slovákov, táto škola je veľmi dôležitá a ved si dobre pamäťame, že voľkedy sme takú školu nemali.

Je to veru dobre, keď sa deti môžu učiť viacerým rečiam. Napríklad deti mojej dcéry sa učia slovenský, poľský a aj ruský. Keď som bol žiakom učili sme sa v škole slovenský a maďarský.

Mám však k škole so slovenským vyučovacím jazykom aj jednu pripomienku. Ako viem, deti z tejto školy nedostávajú vždy riadne knihy potrebné pre vyučovanie. Stáva sa, že učebnice prichádzajú oneskorené aj mesiac. Patričné úrady by sa mali postarať, aby všetky učebné pomôcky boli včas dodávané školám so slovenským vyučovacím jazykom.

A teraz niekoľko slov o sebe. Som členom Spoločnosti

od 1946 roku. Asi štyri roky som strážnikom na poliach, dvanásť rokov som obecným sluhom — bubeníkom, okrem toho sedem rokov som nočným strážnikom.

Som rád, že máme svoj slovenský časopis Život a len by som si želal, aby čím viac Slovákov a tak isto aj Čechov bývajúcich v Poľsku predplácalo Život.

Všetkým čitateľom do Nového roku 1971 želám všetko najlepšie.

František Kašický

POĎAKOVANIE

Miestna skupina Kultúrnej spoločnosti Čechov a Slovákov v Chyžnom touto cestou srdečne d'akuje súboru Spoločnosti z Malej Lipnice za pripravený program, ktorý nám predviedol 31. decembra 1970 v Chyžnom.

Vystúpenie bolo odmenené vrelým potleskom a divákom sa veľmi páčilo. V programe boli slovenské, poľské a oravské piesne. Vedúcom súboru je Felix Michalák.

Andrej Fula
predseda MS KSCAS
Chyžné

JABLONKA

Súbor piesní a tancov pri OV KSCAS v Jablonke vystupoval posledne 31. decembra m.r. v Chyžnom a 6. januára t.r. v Malej Lipnici. V programe boli oravské a slovenské piesne a tance, ako aj fragment hry Podlazy. V Chyžnom na predstavení bolo asi 200 osôb, v Malej Lipnici asi 150 osôb. Diváci súbor vrelé uvítali a odmenili srdcénym potleskom.

V novembri m.r. bol v Malej Lipnici založený spevácky štvorčlenný súbor. Sú to dve dievčatá a dva chlapci. Aj tento súbor vystupoval v Malej Lipnici a v Chyžnom. V programe boli slovenské, oravské a poľské piesne.

Súbor piesní a tancov, ktorý bol založený v decembri m.r. v Podvuku ešte nevystupoval. Zatiaľ nacvičuje slovenské a oravské piesne a tance.

Jozef Omylak

CHYŽNÉ

V decembri m.r. bola pri miestnej skupine KSCAS v Chyžnom založená sláviková kapela. Táto kapela už voľkedy existovala, pred 12 rokmi hrala na svadbách a zábavach, ale potom zanikla. Teraz bývali členovia tej kapely ju opäť založili a hrajú pre súbor piesní a tancov. Kapela je trojčlenná a sú to: Eugen Bartol, Eugen Marzec a Eugen Fula.

Nacvičili sme aj krátke diadelné predstavenie Podlazy. Hrajú štúria chlapci: Karol Fula, Ján Čapek, Karol Mařec a Ján Stefkó.

V decembri minulého roku členovia súboru piesní a tancov pri miestnej skupine KSCAS v Chyžnom vymaľovali klubovňu Spoločnosti. Najviac práce vynaložili krajania: Anna Kobyláková, Anna Gašiorová, Helena Žolniová, Mária Stefková, Karol Fula, Karol Marzec, Ján Stefkó a Ján Čapek. Pracovali museli po večeroch, lebo cez deň museli robiť doma. Hodnota svojepomocnej práce činila asi 650

zl. a v rámci tejto vymaľovali dve izby. Predseda miestnej skupiny Spoločnosti kr. Andrej Fula kúpil za vlastné peniaze (asi 500 zl) farby a iné potrebné materiály na maľovanie. Je to veru veľa peňazí na jedného človeka.

Teraz máme veľmi prijemnú a milú klubovňu. Prichádzajú sem starší a mladší krajania a členovia ZMW. Poriaďajú sa spoločné tančené večierky pri hudbe z gromoradia alebo harmoniky.

Jozef Omylak

ZELOV

Dne 4. ledna roku 1971 sa konala v Zelově schúza prezidia mestského výboru FJN, na níž boli projednány otázky spojené s pracou presidia FJN. Do presidia bolo povolené patnáct osob, mezi nimi také predsedu Obvodného výboru KSCAS v Zelově Jana Nowaka.

Dne 12. ledna sa uskutečnila ďalšia schúza mestského výboru FJN, na níž boli zvolení členi do jednotlivých komisií FJN. Členom propagáčnej komisie v funkcií tajemníka byl zvolený tajemník OV našej Spoločnosti v Zelově Václav Luštinský.

17. ledna byla v továrním klubu zelovských textilných závodov v ulici Kościuszka usporiadána slavnosť, venovaná 26. výročiu osvobozenia laské oblasti a mesta Zelova z hitlerovskej okupace. Prieležitosťný prejav prednesl predseda MRN Dariusz Hajdan. Zmínil se o výsledkoch, jichž Zelov dosáhl po osvobození, o jmenovaní mesta a o plánovaných pracích na rok 1971. Po oficiálnej časti následovala kulturná časť, ktorú vyplnil súbor továrního klubu.

Dne 22. ledna sa konalo plenárne zasedanie mestského výboru FJN. Byly projednány organizačné otázky a vyhodnocení práce za rok 1970. Zasedanie zahájil predseda mestského výboru FJN Bronisław Cieniewski, poslanec Sejmu PLR, ktorý také zasedanie řídil.

V diskusi vystoupil prvý tajemník mestského výboru PSDS Stefan Sukiennik, ktorý prohlásil, že spolupráce mestského výboru PSDS s výborm FJN a s MRN probíha doslovične.

V závere se predsedu miestného výboru FJN obrátil na členy komisi s prosbou o spolupráci a informoval je, kajé spoločenské akcie stojí pred obyvateľmi Zelova v roce 1971. V první řadě to bude výstavba rekreačního střediska na Patyku a stavba skladistě pro Dobrovolný sbor požárníků (v ulici Dzielnej). Oznámil, že dne 6. února letošního roku bude uspořádána večerní slavnosť pro členy FJN, ktorá by se měla všichni zúčastnit a dále dne 8. března se bude konat slavnostní večírek při příležitosti Mezinárodního dne žen.

Koncem minulého roku v kulturní místnosti KSCAS v Zelově se konal večírek, uspořádany pro členy našej Spoločnosti.

Večírek se konal u příležitosti svatby jednoho našeho člena a zúčastnili se všichni svatebčané, mezi jinými hlavní odborník pro otázky technického pokroku Sdružení průmyslu textilních strojů inž. Jaroslav Stejskal, který v té době byl na návštěvě u svých rodiců v Zelově a s nímž také městským oddílu Společnosti, Václav Luštinský, hovořil o jeho návštěvě v Československu a účasti v Mezinárodním kongresu technického rozvoje textilních strojů. Dále inž. Stejskal hovořil o spolupráci Polska s jinými státy na tomto úseku výroby.

Během rozhovoru se host vyslovil pochvalně o naší Společnosti, o její kulturní i veřejné činnosti a také o časopisu Život, který má, podle jeho úsudku, vysokou úroveň. Za udělení interview V. Luštinský srdceňě poděkoval a pozval inž. Stejskala k opětné návštěvě jak kulturní místnosti, tak i Obvodního výboru oddílu v Zelově.

Dne 2. a 3. prosince 1971 v kulturní místnosti KSCAS se konala zábava, již se zúčastnili členi naší Společnosti. Hudba byla reprodukována z gramodesek, většinou českých, zakoupených pro naši kulturní místnost kulturním oddělením PPR v Lasku. Naši členi, kteří se chtěli pobavit ve společnosti prátele a známých, strávili vesele a příjemně oba dva večery.

Václav Luštinský

KREMPACHY

U nás, na rieke Bialke, medzi Krempachmi a Novou Belou začala výstavba nového, želbetového mostu. Kostru mostu spolu s cestou bude stať 3.800.000 zl. Cesta bude prestavaná a povedie rovno z Novej Belej do Krempach a nie ako doteraz zátačkami. Stavbu vede PZDL z Nového Targu pod vedením vedúceho Jozefa Palucha a inž. Františka Poznanského. Most bude mať dĺžku 60 m a šírku osiem metrov, bude mať dva výstupy a dva piliere, dĺžka medzi piliermi bude dosahovať 20 m.

Výstavba mostu začala koncom októbra 1970, časť základov už je hotová. Ukončenie stavby sa predvída na koniec 1972 roku alebo začiatok 1973. Dovtedy máme drevěný most na Bialke.

Za našich dedov a pradedov tiež boli starosti s mostami na tej rieke. Vždy to boli iba provizórne mosty a len čo príšla väčšia voda brala most a muselo sa chodiť po vode. Až za Rakúsko-uhorskéj monarchie býval v Novej Belej inžinier, nejaký Alas, ktorý budoval ochranné brehy na rieke a o navrh výstavu pevnejšieho mostu. A tak výstavovali most, ale ani ten dlho nestál, voda ho zobraťala. Roku 1921 už za poľskej súčasnej vlády bol zasa vybudovaný most, ktorý stal do roku 1934. Vtedy bola veľká povodeň a zasa most strhla. Prišli vojaci a vybudovali ďalší lepší a pevnejší most. Ten bol už skutočne lepší, lebo až na opravy stal do roku 1970. Ako vieme minulý rok opäť bola povodeň a to nielen u nás, ale v mnohých častiach Poľska a voda tretinu mosta zobraťala.

Zasa, ako pred rokmi prišli ženisti a vybudovali nám drevený most, ktorý bude stať dovtedy pokial nabudeme mať ten nový, želbetový. Dúfame, že ten už skutočne bude taký, že ho voda nestrhnne, a že rieka Bialka nebude s ním vystrájať, ako vystrájala s tými drevenými.

Dopisovateľ Života
z Krempach

SPOMIENKY NA DRUHÚ SVETOVÚ VOJNU

Uplynulo už 26 rokov od skončenia vojny, ale ľudia ešte nezabudli a nezabudnú na jej tragické následky. V našej obci, Veľkej Lipnici front stál od 29. januára 1945 do 1. apríla 1945. Padli stovky vojakov. Starší ľudia podnes

rozprávajú mnohé frontové udalosti a to najmä preto, že práve teraz máme výročie frontu na Orave. Orava a predovšetkým naša obec utrpela mnohé škody na ľudských životech a aj materiálne. Keď vojská od nás odišli práve skončila zima a my sme boli radi, že vojna konečne skončí. Ale keď teplej jarné slniečko prihrálo, sneh sa začal topiť a vtedy sme videli, že na našich poliach je veľa mŕtvych vojakov rôznych národností, civilov a aj dobytka a koní.

Keď sme všetkých pochovali zdalo sa, že už je koniec, že už v našej dedine nebudú viac ľudia hynúť a že bude pokoj.

Ludia začali orať svoje polia. Bola to veru fažka práca lebo väčšinu lepších kráv a koní zobraťovali vojská. Ale ľudia sa snažili a zaorali, ako mohli. Vtedy sme zistili že vojna na našich poliach zanechala mnohé výbušiny, rôzne guľu a odistené granáty. A to všetko ešte nieslo trágediu našej dedine už po prechode frontu.

Napísem vám o niektorých. Bol taký obyčajný, krásny, jarný deň, koniec apríla. Na poliach široko-daleko bolo viac ľudí ako orali. Oral aj roľník Karol Jasius. Pri lese natrafil na delostreleckú guľu, ktorá naťažila nevybuchla. K. Jasiusa ju opatrnne zobrať a odnesol zo svojho polia do najbližšieho bunkra. Len čo ju tam zložil guľa výbuchla. Šťastnou náhodou neboli ranení, len ho odhodilo a zasypalo zemou, ledva živý od strachu vstal a bol rád, že sa to takto skončilo.

Roľník Ján Vojtyček tiež oral svoje polie. Naobed si checel odpocíniť, dal koňovi sena a sám ťiel do lesa, nazbierať si dreva a zapálit oheň. Keď po druhý raz išiel do lesa našiel tam granát, ktorý tiež hodil do ohňa. Nestačil už utiecť, granát hneď explodoval a tak fažko ho poranil, že na druhý deň zomrel. Ranení boli aj dvaja iní muži, ktorí boli trochu ďalej a koň J. Vojtyčka si to tiež odnesol. Z dvoch ranených Tadeusz Stehura bol ranený fažko a druhý menej.

Casto sa stávalo, že pochodené výbušiny nachádzali deti, ktoré, ako napr. Augustín Kucek keď pasol aj s inými deťmi kravy našiel protitanové strely. Začal niečo s tou streľou robiť, streľa explodovala a dvanásťročného chlapca roztrhala na kúsky. Iné deti neboli ranené.

Stalo sa aj, že jedna matka šla so svojim jedenásťročným synom cez les. Matka šla vpred a chlapec trochu zaostával. Až neraz matka počula výbuch, keď sa ozrela jej syniek už nežil, lebo stúpil na mínu.

Takých prípadov bolo veľmi veľa, rôzne zbrane, výbušiny, guľu a miny boli na poliach a po lesoch. Posledný tragickej prípad bol roku 1960 keď počas žatvy traja už starší chlapci pasli kravy. Našli tam nejaké

Casto uvažujem o tom, či našich čitateľov nezlosta poznámky o zvyšovaní vedomostí z oblasti poľnohospodárstva. O poľnohospodárskom školení píšeme pomerne často. Som totiž toho názoru, že v poľnohospodárstve neexistujú ľahké otázky a samotná prax získaná počas dlhoročnej práce má sice význam, ale nestačí, aby sa gazdovalo po novom.

Pouva- žujme...

Toto tvrdenie by som chcel dokázať na príklade pestovania žita. Sami sa presvedčíte, že dokonca aj tento príklad zo života je dôkazom nevyhnutnosti vzdelávať sa, hoci niektorí si myslia, že sa tu nedá ničomu naučiť, že už všetko poznali, a to nielen oni sami, ale dokonca aj ich otcovia. A predsa to nie

je tak. Keby to tak bolo, mali by sme vyrovnaniešiu úrodu, nemuseli by sme zaorávať žito alebo predčasne ho kosiť, lebo sa zavalilo. To, že žito nás ešte stále prekvapuje, dokazuje rok 1970, keď sme na jar museli zaorať viac ako milión hektárov ozimín. Mimoriadne veľké straty na poliach žita sa prejavili v severných a západných vojvodstvách.

Je však charakteristické, že v tých istých oblastiach, ba dokonca aj obciach, veľa žita sa zachránilo. A jednako poveternostné podmienky v zime a skoro na jar boli tie isté. Roľníci si kladli otázku: prečo som ja musel zaorávať, keď môj sused nezaorával? Prečo na moje žito zaútočila snehová pliesň a zničila ho?

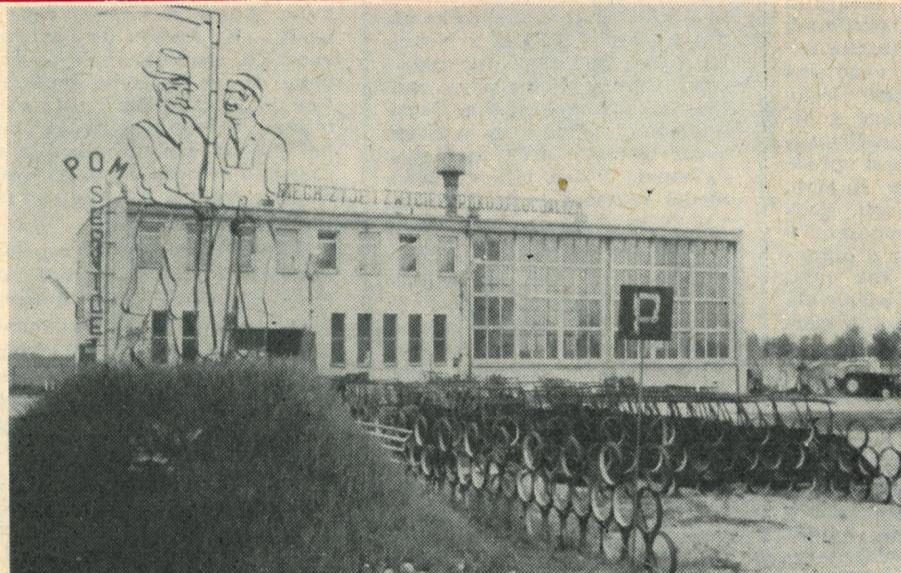
Na tieto otázky musíme hľadať odpoveď. Pole, miesto, kde sa nachádza, spôsob orby, úroveň vody, termíny orby a siatia, druh obilia a jeho pacovanie, čiže podrobňá analýza všetkých týchto činiteľov nám môže poskytnúť cenné vedomosti, ktoré sa nám zídu v budúcich rokoch.

Na jednej vedeckej schôdzi odbornici konštatovali, že žito je v Poľsku ešte stále málo známu rastlinou, hoci ho sejeme na asi 40% ornej pôdy. Domnievame sa, že veda dá odpoveď aj na dielo dilém poľnohospodárskej praxe.

(per.)

Filiálka POM (typická) v Gorzkowiciach

Foto: D. P.

Št. majetok v Ligote Polskej sa špecializuje v pestovaní zemiakov. Na ich pestovanie sa určuje skoro 30% ornej pôdy. Zemiaky sú tu nádherné. Práve na tomto štátom majetku Poľská akadémia vied robila zaujímavé vedecké pokusy. Z celkového množstva ornej pôdy, na ktorej sa pestovali zemiaky vydeliili 20 hektárov a rozhodli nepoužiavať tam chemickú ochranu proti pásavke zemiakovej.

Výsledok bol takýto: keď na ploche chránenej pred pásavkou zemiakovou chemickými prostriedkami dosiahla úrodu viac ako 190 q z hektára, na ploche 20 ha, na ktorých sa chemické prostriedky nepoužívali úroda dosiahla iba 25q z hektára. Samozrejme vedenie štátneho majetku nedalo tieto experimenty Poľskej akadémii vied do daru a zažiadalo odškodné vo výške 313 000 zł za zničenie úrody.

JE PÁSAVKA
ZEMIAKOVÁ
NEBEZPEČNÁ?

Prax dokázala, že združenie a teda aj produktivita krav závisia nielen od riadnej výživy, ale aj od podmienok, aké sú v maštali. Týka sa to predovšetkým zimného obdobia, keď je dobytok pováčšine v uzavretých mestostach. Práve preto, že dobytok je málo na vzdachu, musíme venovať viac pozornosti a starostlivosti pokožke kráv a napriek zime vyháňať ich najmenej na dve-tri hodiny na vzdach a maštaľ udržiavať v čistote. Preto nebude od veci, ak si pohovoríme o niektorých otázkach, ktoré aj bez dodatočných nákladov zvýšia rentabilitu chovu dobytka a dojivosti kravského mlieka.

Čo teda musíme robiť, aby sme dosiahli dobré výrobné výsledky aj v zime?

Vrávime, že tradícia je chvályhodnou veciou, no žiaľ brzdí pokrok. Vidieť to najmä v roľníctve. Dobré podmienky v maštali zahrňujú: teplotu, svetlo, vlhkosť a čistotu vzdachu. V našich maštaliach, žiaľ, máme v tomto smere ešte mnoho nedostatkov. Musíme zdôrazniť, že mnohí roľníci podcenujú potrebu zmeniť a zlepšovať tieto podmienky na základe moderných výsledkov, potvrdených v popredných gádzovstvách v oblasti stavebnictva maštali, kŕmenia, pestovania a udržovania dobytka. Práve preto mnohé krajinu nás predbiehajú vo výnosnosti mlieka na jednu kravu. Roku 1960 bolo napríklad od jednej kravy mlieka: v Poľsku 2 365 litrov ročne, Švédsku 3 623 lit., Dánsku 3 913 lit., Holandsku 4 180 lit. Musíme ďalej upozorniť, že Poľsko nezaostáva z hľadiska pokroku v oblasti zušľachtovania kravských rás a ich výberu pri prispôsobovaní našim klimatickým podmienkam. Ak vravíme, že v poľnohospodárstve sú obrovské výrobné rezervy, tak to vyplýva z mnohých faktov a nedostatkov, ale aj z tradičionalizmu nášho roľníctva.

Mnohí roľníci podľa starých zaužívanych zvykov — niektorí sa povolávajú dokonca na svojich dedov a otcov — nepotrebné sa starajú o to, aby v maštali v zime bolo veľmi teplo. Práve preto zakrývajú obloky slamou, upchávajú každú škáročku, a preto je v maštali dusný, vlhký, parný vzduch a

tmá. Taká prax spôsobuje, že dobytok je citlivý a znižuje sa jeho imunita voči chorobám. Krávam neškodi chladný vzduch, aj keď teplota klesne pod + 10°C. Ale pre kravy je veľmi škodlivá nadmerá vlhkosť, nedostatok svetla, čerstvého vzduchu a nedostatok pohybu.

V zime musíme venovať kravám mimoriadnu starostlivosť. Žiaľ, iba zriedka sa stretáme s roľníkmi, ktorí venujú patričnú pozornosť ošetrovaniu kravskej kože. Mnohí roľníci považujú čistenie pokožky kráv skôr za dôkaz kultúry a estetického vzhľadu a pritom zabúdajú, že čistenie je každodennou nevyhnutnosťou, lebo kráva dýcha nielen plúcam, ale aj elastickou, čistou pokožkou. Ak dobytok nečistíme, v srsti a na pokožke zvierala sa usadzujú bacylia a parazity. Casto sa stáva, že špina je zdrojom infekcie organizmu zvierala, pretože sa na pokožke rozkladá a baciely prenikajú do organizmu.

Pravidelné čistenie pokožky kefou, vechom slamy alebo sena nielenže odstraňuje špinu, ale ako masáž dobre pôsobí na organizmus krávy, na jej zdravie, na využívanie krmiva a na výrobnú efektivitu. Pokusy v mnohých našich maštaliach dokázali, že systematické čistenie spojené s masážou pokožky malo vplyv na zvýšenie dojivosti o dva litre mlieka denne bez zvyšovania krmovinových dávok. Ďalej upozorňujeme, že česák by mal slúžiť iba na čistenie kefy zo špin, a nie na čistenie pokožky zvierala.

Na tomto mieste upozorňujeme aj na nevyhnutnosť udržiavať v čistote kopty. Taktôľ predchádzame kuňhaniu a niekedy aj horším onemocneniam. Keď sa kopytá neskráňa v období keď sa kravy pasú na lúkach, bol zaznamenaný pokles dojivosti mlieka až o 15%.

Dôležité je, aby kravy, najmä v zime, keď sú pováčšine zavreté v maštaliach, mali dostatok pohybu. Nedostatok pohybu spôsobuje oslabenie šliach a svalov čo zasa spôsobuje sklon k oneomocneniam.

Práve preto výbeh pre zvieratá pri maštali má veľký význam.

(pd)

Nikoho neprekvapuje, že úlohou vedy je experimentovanie, pokusy a vydelenie záverov veľmi dôležitých a niekedy rozhodujúcich o pokroku v produkcií. Ale PAV musela zaplatiť to, čo zjedla pásovka zemiaková, ostatne veľmi správne.

Pre roľníkov je tu však ponaučenie, čo by bolo s našimi zemiakmi ak by sme učinili nebojovali s pásovou? Roku 1970 sme dosiahli priemernú hektárovú výnosnosť 185q ze-

miakov. Zemiaky sú u nás základnou krmovinou a okrem toho každý občan zje viac ako 150 kg zemiakov ročne.

Práve preto už teraz, v zime roľníci, ale najmä obchodné družstvá by sa mali postarať o dostatok chemických prostriedkov do boja proti pásovke, ako aj o to, aby sa týmto nebezpečným jedom obchodovalo tak, aby neohrozoval ľudí. Jedná sa predsa o zdravie každého roľníka.

(per.)

Z KALENDÁRA NA -

MAREC - BŘEZEN

Vodu, ktorá stojí na poli, musíme odvádzať. Keď pole trocha preschne, môžeme siať motýľovité rastliny, zmesi krmných rastlín a do žita a jačmeňa môžeme zasiať rastliny, ktoré kosíme po žatve. Oziminy pohnojíme aj minerálnymi hnojivami hlavne dusíkatými a pred zasiatím jarín pohnojíme všetkými hnojivami, ale aj dobre pohnojíme lúky a pasienky.

V maštali robíme jarné poriadky, bielime. V ovoňoch záhradách končime čistenie stromov, prestríhavanie korún a zimné postreky. Mali by sme tiež zasiať semená jarnej zeleniny.

Na záver úvah o chove ošípaných, ktoré sme uverejňovali v minulých čísłach, prinášame niekoľko poznámok týkajúcich sa produkcie prasiat.

Prasnice sa môžu oprasiť dvakrát do roka. Ale na mnohých gádzovstvách sa dosahujú iba tri oprasenia v priebehu dvoch rokov. Malý počet vrhov značne zvyšuje náklady na chov jedného prasatka. Príčinou zriedkavých vrhov sú chyby v kŕmení prasnice a chovateľia sa často aj vedome vyhýbajú vrhom v zime. V zime totiž najčastejšie prasata hynú pre nízku teplotu v chlieve. Týmto starostiam sa môžeme prasatám zaistiť dobré podmienky. Potom sa prasnice budú môcť oprasiť bez ohľadu na ročné obdobie. Predovšetkým prasatá musíme odlúčiť od prasnice a zohrievať ich. Najlepšie bude ak jeden roh priečradky určíme na ležovisko pre prasatá a oddelíme ho tak, aby sa tam prasnice

nemohla dostať. Prasatá budú môcť prechádzať pod spodnú žrd' ohrady, ktorú umiestníme asi 30 cm nad dĺžkou alebo zvláštnym otvorom, ktorý bude spájať ležovisko s miestom, kde bude prasatina.

Dlážka pod ležoviskom by mala byť suchá a dobre vyložená slamou. Odporúčame urobiť ležovisko pre prasatá na drevenej prični, ktorá zabezpečuje prasatá pred vlnkom a chladom, ktorý „fahá“ spod dĺžky.

Poznáme rôzne spôsoby ohrievania prasát. Niektorí roľníci používajú fľaše s teplou vodou alebo zohriatie tehy. Je s tým však veľa práce.

Oveľa jednoduchšie je zohrievať prasatá pomocou infražiaricov. Sú to žiarovky, ktoré sa od obyčajných žiaroviek líšia tým, že dávajú menej svetla, ale oveľa viac infračervených lúčov, to znamená teplých. Infražiaric vešiame nad ležoviskom prasat vo výške asi 50 cm nad dĺžkou. Keď je prasatá z jedného vrhu mimoriadne veľa, alebo keď je v chlieve veľmi zima, musíme zavesiť dva infražiarice vo vzdialenosť asi 3 m od seba. Prasatá sa rady zdržujú pod žiaricom, väbi ich tam svetlo a teplo. Keď je v chlieve zima, musíme prasatá zohrievať asi 3 týždne od narodenia. Ak teplota v chlieve klesne pod nulu, musíme chliev ožarovať aj po tomto termíne, ale infražiaric zavesíme asi 75 cm nad dĺžkou.

Starostlivosť o dobrý chov prasat sa začína vo chvíli oplodnenia prasnice. Racionálne kŕmenie

oplodnenej prasnice má veľký vplyv na kvalitu a počet prasiat pri vrhu. Prasatá by mali byť s prasnicou osem týždňov. Ich základnou potravou v prvom období života je matkino mlieko. Hneď od prvých dní musíme prasatikam zaistiť prístup k čistej vode na pitie, čo má mimoriadny význam najmä vtedy ak chliev ohrievame infražiaricom. Na štvrtý deň života musíme prasatám vstreknúť preparát Ferradox alebo podať v debničke hlinu na rýpanie, keďže hlinu obsahuje veľa železa. Ďalej odporúčame, aby ste pri mieste, kde prasatá ležia postavili debničky s minerálnymi zmesmi (odkalovacia krieda, drenené uhlie, tukoviny, drenený pop). Druhý týždeň po vrhnutí začíname prasatá prikrmovať plnotučným mliekom, najskôr v množstve 100 g denne, a potom tri až štyrikrát denne. Od piateho týždňa plnotučné mlieko nahradíme chudým mliekom. Od tretieho týždňa začíname prasatá prikrmovať plnohodnotnou miešankou „P“. Najskôr miešanku podávame suchú a od siedsteho týždňa ju navlhčujeme chudým mliekom. Od siedsteho týždňa prasatám, ktoré sú s matkou, môžeme dávať varené zemiaky s plnohodnotnou miešankou s odstredeným miekom. Veľmi veľký význam má pre prasatá rybi tul (od siedmeho dňa života v mlieku), ako aj zvláštny preparát Suvitan. Obidve tieto prostriedky obsahujú vitamíny veľmi potrebné pre správny rozvoj prasat.

S. D.

STAROSTLIVOSŤ O DOBYTOK V ZIME

PRE ŠTÍHLE A PLNOŠTÍHLE

Nové šaty sú dlhšie, ale nepríliš. V každom prípade kratšie ako kabáty midi. Najčastejšie siahajú niekoľko centimetrov za kolenná.

Moderné šaty majú jednoduchu líniu a žiadne ozdoby. Jedinou ich ozdobou sú vlastné gombíky a ozdobné spony, preto ich volba je nesmierne dôležitá. Štýl týchto šiat zdôrazňuje: štepovalenie, vrecká s chlopňami, golieriky a najrôznejšie opasky. Golieriky sú najčastejšie malé alebo šaty pod krkmi sú zakončené celkom hladko. Veľké krásne dekolty nosia skôr plnoštíhle ženy. Rukávy môžu byť krátke a normálne, dlhé a košeľové, všité do manžety. Látky sú jednofarebné, s jemným vzorom a kárované. Moderné sú šaty z látky v tzv. turecký vzor a štýlizované kvety. Takéto látky sú k dostaniu v našich obchodoch.

Predĺžené šaty, tie najužšie sú dolu lahučko pošierené a vpredu prestrihnuté. O niečo

širšie šaty sú strihané do malého zvona. Tie najširšie šaty sú pošierené zašitými záhybmi a kontrazáhybmi. Modely moderných šiat na našich obrázkoch sú pre štíhle, ale aj pre plnoštíhle postavy, do práce a pre malé spoľočenské udalosti.

A ešte zaujímavosť. Z Paríža prichádzajú správy, že mini-šaty sa nevzdávajú boja a dokonca v lete majú to byť super-mini alebo kratučke nohavice ušité ako kratučka suknička.

Dieťa sa vždy rodí s horou čelusťou vysunutou dopredu viac ako dolná česlust. Je to normálne. Ako dieťa rastie, rastú aj kosti hlavy, to znamená aj spodná čelusť a disproporcie medzi čelustami zanikajú. Viac menej po skončení troch rokov dieťa má už obidve čeluste správne vyvinuté.

★

KÝM MLÁDA DOSPEJE...

Ak diefaču dávame vajíčka musíme ich skôr dobre umyť teplou vodou so soľou. Vajíčka majú obvykle veľmi znečistenú škrupinu, od ktorej sa môže nakaziť aj samotné vajíčko.

★

Výtok u malých dievčat, ešte pred menštruačiou môže byť následkom rôznych ochorení. Vyšetrovaním a liečením týchto onemocnení sa zaobrajú odborné poradne pre detskú gynekologiu, ktoré sú v každom vojvodskom meste a dokonca v niektorých okresných mestách.

Z DOMÁCEHO HRNCA

ZAĽTĽA VÁM BIELIZEŇ?

Ak áno, jej pôvodnú farbu a lesk získate tak, že túto silonovú bielizeň najprv vyperiete vo vlažnom reztoke saponátového prípravku a potom ju vybielete. Vybielite ju tak, že bielizeň ponorite na dve, tri hodiny do reztoku bieliaceho prípravku, ktorý si pripravíte podľa návodu. Tkaninu vo vode dobre vyperiete a potom vo vlažnej vode vyplákate.

ČISTENIE GOLIEROV

Zamastené goliere kabátov a pásky vo vnútri klobúka vycistíme špongiou namočenou do reztoku z 1 dielu salmiaku a 10 dielov vody. Mastnotu sa rozpusťa a zmizne.

ČISTENIE VIAZANIEK

Zašpinené hodvábne viazanky čistíme tak, že ich potrieme čistou vatou namočenou v benzíne. Vatu vymieňame dovedy, kým nie je viazanka čistá.

ODPOVEDÁME

MILÁ REDAKCIA,

mám iba šestnásť rokov a už dlhší čas ma trápi nečistá plet, ffaky a uhry na tvári, s ktorými si neviem rady. Ako mám plet ošetrovať?

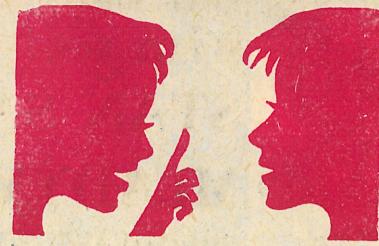
A. M.

Odpovedáme za radou našej čitateľky:

Vymiešajte čerstvý žltok a po kvapkach pridávajte lyžičku sladkej smotany. Potom opatrne priimejte lyžičku citrónovej šťavy. Masku naneste na umytú tvár a nechajte pôsobiť 30–40 minút, najlepšie poležiačky. Suchá a nečistá pokožka prevezme z masky potrebné látky, napne sa a zosvetlie. Pehy a ffaky blednú. Potom tvár opláchneme teplou vodou. Masku spociatku používajte denne, neskôr raz do týždňa. Raz za dva týždne si dajte na tvár obklad z harmančekou, a uhry vytlačte čistou vreckovou. Až potom naneste masku.

HORE

BEZ...

Takisto ako podliehajú móde šaty, topánky a účesy, podlieha móde aj dámska spodná bielizeň. Možno sa počudujete — čože sa už na nej dám zmeniť? — no zalistujte si trocha v histórii odievania, a veruže sa prestanete čudoval. V dnešnom čísle si pochováme o najdôležitejšej, najhladanejšej a najpotrebnejšej časti ženského spodného ošatenia, o podprsenke.

Dlhé roky sa módní tvorcovia dámskej spodnej bielizne usilovali o to, aby podprsenka sedela pevne, bola špicatá a pôsobila bohatá. Preto sa začali do podprseniek vziať rôzne výstuže, vložky, kostice, drôty a pod. a ženy „klamali“ svet. V tej podprsenke sa sice cítili stiesnené a nepohodlné, no móda je móda a my ženy sme jej nehnúce obeť. Všetky sa pamäťame na ešte aj dnes oblúbené podprsenky, tzv. „bardotky“, ba nejedna prekutá doslova celé mesto, len aby ju zohnala. S tým zháňaním za podprsenkou však trocha pomalšie, lebo žiaľnežiaľ, toho roku už „bardotkám“ definitívne odzvonili.

AKÝ JE NOVÝ TYP PODPRSENKY?

Tohoročná móda prináša na trh nový typ podprsenky (a dostať ho už aj v našich pre-

dajniach dámskej spodnej bielezne), ktorá nedeformuje prsia, celé ich len zláhka podopiera a jemne zahaľuje. Je to akýsi návrat k prírode. Možno to vyplýva z celkovej línie šiat, pri ktorej sa už nekladie dôraz na poprsie, ale práve naopak, prsia sa splošťujú. Možno je to aj zo zdravotných dôvodov, lebo predsa len rôzne výstuže, kostice a drôty môžu vyvoláť aj vážnejšie ochorenia. Preto nový typ podprsenky je mäkký, elastický a často sa podprsenka navlieka cez hlavu ako košeľa. Drôty, kostice, vložky z penovej gumy už patria minulosť.

Dalšou novinou je nonosť podprsenku. Opäť to má korene v móde. Do módy prišli rôzne dekolty, pod ktoré by bolo priam umením vyhotoviť podprsenku. A tak prišla móda „hore bez“. Mladé dievčaťa ju privítali — ušetrili im peniaze, lebo pekná podprsenka stojí aj peknú sumu. No nie každá žena pôsobí v takomto oblečení najlepšie. Preto si urobte malú skúšku. Zoberte si ceruzku a položte si ju pod prsník. Ak sa vám ceruzka udrží pod prsníkom, radšej podprsenku noste — budete pôsobiť estetickejšie. Ak sa vám ceruzka neudrží, značí to, že máte pevné prsia a spokojne môžete nosiť „hore bez“.

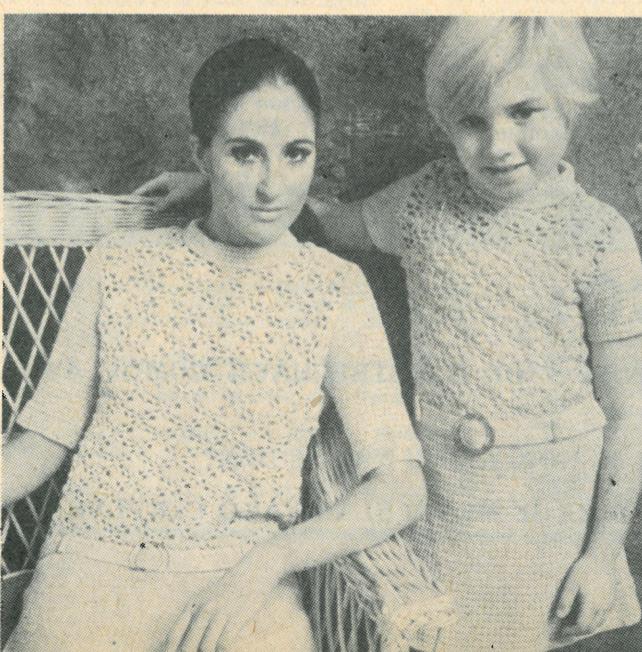
AKO ZLEPŠÍME PREKRVENIE NÔH

a zabráňime sineniu pokožky a tvoreniu sa tzv. „husacej kožky“. Jedným z najúčinnejších spôsobov je každodenne kefovanie nôh počas kúpeľa alebo nasucho priemerne tvrdou kefou, kruhovými pohybmi vždy od chodidiel hore. Po masáži radíme, aby ste do pokožky vtierali glycerínový ocot, ktorý zjemňuje pokožku.

Odporúčame tiež striedave kúpanie raz v studenej, raz v teplej vode. Keď je doma kúpeľňa radíme, aby ste sprchovali nohy a prúdom vody masirovali tiež striedavo, studenou a teplou vodou. Veľmi unavené nohy s premrznutou, sinavou, unavenou pokožkou ožarujeme horským slňkom.

JEDNO HLADKO, JEDNO OBRÁTENE...

Ručne a strojom pletené obleky žien, doslova od päty až po hlavu sú stále moderným šlágrom, najmä teraz na jeseň a zimu, pre ich nenahraditeľné prednosti. Podkolenky, pančuchové nohavičky, dlhé nohavice, sukne, pulóvre, svetre, vesty, kabáty, šály, čiapky. Slovom všetko je módnne a prijemne sa nosí. V zime hrajú — v lete chladia. Nekrčia sa, ľahko sa udržujú v čistote, jednoducho ich vypárame a upletieme si nové oblečenie. Vieme, milé krajanky, že rady pletiete a preto prinášame vkusné a módnne modely, pre vás a pre vaše deti. Vefá radosť z úspešnej práce.

PRVÉ KOLO
SÚŤAŽE KONČÍ
**STAŇ SA
MLADÝM
DOPISOVATEĽOM
ŽIVOTA**

DECEMBER 1970 — FEBRUÁR 1971

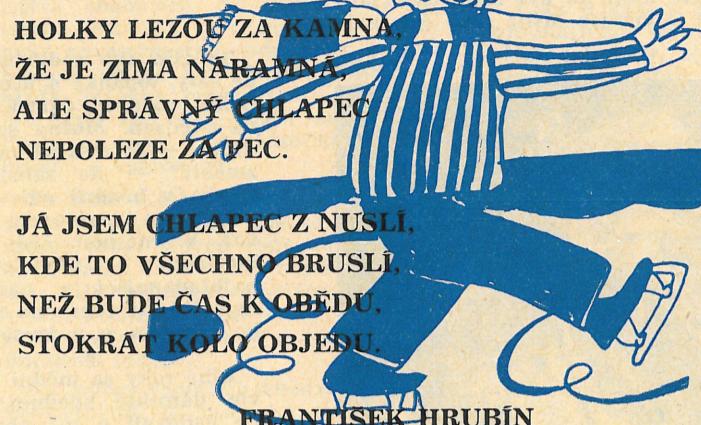
MILÍ MLADÍ PRIATELIA, DOM-
NIEVAME SA, ŽE STE SI UŽ
URČILI TÉMY SVOJICH LISTOV
REDAKCII A NIELEN TO, SME
PRESVEDČENÍ, ŽE OKREM LIS-
TOV, KTORÉ SME UŽ DOSTALI
MNOHÉ EŠTE DOSTANEME. NE-
TRPEZLIVO NA NE ČAKAME...
PRI TEJTO PRÍLEŽITOSTI BY
SME CHCELI VYSVETLIŤ, ŽE NE-
CHCEME, ABY STE NÁM NAPI-
SALI IBA JEDNOU VETOU O
TÉME, KTORÚ SME AKO PRÍ-
KLAD UVIEDLI, TAK AKO TO
UŽ NIEKTORÍ Z VÁS UROBILI.
TAKÉ LISTY NEMOŽEME PRIJAT
DO SÚŤAŽE. JEDNA SA NÁM O
TO, ABY STE SI SAMI ZVOLILI
TÉMU (MÔŽE TO BYŤ SAMO-
ZREJME AJ NIEKTORA Z TÝCH,
KTORÉ SME UVIEDLI), ALE
TÚTO TÉMU MUŠITE POTOM
ROZPÍSAŤ, PODROBNEJŠIE SA
ŇOU ZAOBERAŤ. DÚFAME, ŽE
VIETE O ČO SA NÁM JEDNÁ.

TENTOKRÁT CHCEME VÁM
NAPOVEDAŤ IBA DVE TÉMY A
TO: ČÍM BY SOM CHCEL BYŤ AŽ
DORASŤIEM A MOJE PLÁNY NA
PRÁZDNINY. SAMOZREJME MÔ-
ŽETE PÍSAT AJ O INOM.

OČAKÁVAME VAŠE LISTY A
DAKUJEME ZA SPOLUPRÁCU.

MLADÝM • MLADŠÍM • NAJMLADŠÍM

Na bruslích

HOLKY LEŽOU ZA KAMNA,
ŽE JE ZIMA NÁRAMNÁ,
ALE SPRÁVNÝ CHLAPEC
NEPOLEZE ZA FEC.

JÁ JSEM CHLAPEC Z NUSLÍ,
KDE TO VŠECHNO BRUSLÍ,
NEŽ BUDE ČAS K OBĚDU,
STOKRÁT KOLO OBJEDU.

FRANTISEK HRUBÍN

SNEČNÝCH
fúzoch

V jedno ružové ráno narodilo sa oranžové slnko. Vyzeralo asi takto: nebolo presné ako guľa, bolo holé a malo iba krátke oranžové fúzy. Vietor ich strapal a boli veľmi smiešne. (Myslím, že len slnko a trpasličia sa môžu narodiť s fúzami.)

Ráno boli fúzy krátke, ale potom rástli a rástli a na poludnie boli najdlhšie. Jeden fúz narastol taký dlhý, že prišiel pred nás dom. Bol to ešte stále veľmi teplý fúz. Vyzliekol som si košeľu a len v trenírkach som pobeňoval po dvore.

Druhý fúz sa spustil do záhrady a v tej chvíli dozrelo niekoľko hrušiek a sliviek. Božal som ich pozbierať. Našiel som 10 žltých hrušiek a pod slivkou ležalo 5 sliviek. Fúz ma šte-

KTO JE KTO

EWA DEMARCKYZKOVÁ

Spieva po ſiu, verše starších i mladších básnikov, s príchuťou trochu horkosti alebo aj grotesky. Píšu pre ňu mladí krakovskí skladatelia, nadvázuje na tradície spievanej poézie, na tradície literárneho

kabaretu a divadla rapsódie. Jej „spievajúca poézia“ pôsobí veľmi nielen na poslucháčov, ktorí rozumejú poľštine, ale na všetkých, pretože, ako sama tvrdí „poézia je hudba“.

Hudobná kritika o nej tvrdí, že je originálnym talentom. Je vynikajúcou umelkyniou, s veľkým hudobným talentom a pôsobivým hereckým prejavom. Počut ju spievať je skutočne umelecký zážitok.

Po nociach čítala Slowackého. Jej rodičia sa tvárali, že o ničom nevedia. Až raz sa Ewa, študentka architektúry a hudby, rozhodla stať herečkou. O päť voľných miest na fakulte sa uchádzalo 140 kandidátov. Ewa ta išla potajomky, bez vedomia rodičov a najbližších priateľov. Čo ak to neurobí, nebude zbytočne rozvírať hľadinu. Istotne vám nemusíme zdôrazňovať, koľko talentu sa v nej nachádza, keď z takéhoto množstva záujemcov ju prijali. Ešte stále nemala odvahu povedať doma, že chce študovať herectvo. Až jedného dňa oznamila túto pre ňu tak radostnú novinu, to však už bola v trefom ročníku. A svojím priateľom po ukončení štúdia povedala: „Môžete mi blažoželať — magistra umenia, odbornosť — herec.“ Tak sa to totiž menuje na oficiálnom vysokoškolskom diplome.

Ewa je zdravo ctižiadostivá, pravocitá, vytrvalá, ale nie je anjelom, i keď ju tak často — najmä v novinách — pomenúvajú. Hoci tvrdenie, že je naozaj mimoriadne talentovaná, je v tomto prípade na mieste, pre ňu samotnú je to málo. Talent to je podľa nej navyše aj množstvo práce a vytrvalosti. Každú

pesničku skúša dvesto až tristo ráz, možno niekedy aj dlhšie. Skúsa ju jednoducho dovtedy, kým nie je spokojná. Napríklad na pesničke „Grand Valse brillante“ pracovala pol roka, na ďalšej piesni, ktorú mala pripravenú tiež pre zahraničie, pracovala neprestajne takmer rok.

Ewa pracuje skutočne do posledného dychu, je herečkou a speváčkou v Krakove. A nielen tam, hostuje v rozhlasе a televízii domа i v zahraničí. Prvé ceny získala na festivaloch domácej pesničky v Opole a Sopotách. Bolo to pre ňu prvé ocenenie po dlhotrvajúcej práci. No tam na festivalovom pódiu sa všetci divili, ako to, že o takejto vynikajúcej speváčke sa dozvedajú až vtedy, keď ju ihned možno zaradiť medzi tie najlepšie poľské speváčky. Už na festivale v Sopotách dostala ponuku do svetozánej parišskej „Olympie“, kde skutočne spieva iba speváčka špička. „Olympia“ je pódiум, ktoré je zárukou najvyššej kvality speváčky. Potom prišla ponuka z Nemecka, Belgicka a škandinávskych štátov. Vymenúvali všetky úspechy, to by bolo zbytočne. Ewa získala slávu, no nestala sa hviezdom. Jej repertoár nútí zamýšľať sa nad životnými pravdami. A preto ju majú radi všetci — od 15 do 70 rokov. Aby sme vám ju ešte lepšie priblížili, je jednoducho speváčkou typu Juliette Gréco alebo Hanny Hegerovej.

BARBARA ŠPIČKOVÁ

PREČO:

- SNĒH SA TOPÍ SKÔR NA STRECHÁCH DOMOV AKO NA CESTÁCH?
- V AMERIKE JE NOC, KEĎ U NÁS JE DEŇ?
- BALTICKÉ MORE JE MENEJ SLANÉ AKO ČERVENÉ MORE?

VÁHA

VÁHA SÚ VERNÍ
PRIATELIA DVAJA,
JEDEN PRED DRUHÝM
NIČ NEUTAJA.
JEDEN DRUHÉHO SI VÁŽIA,
CIGĀNI ŠA NEODVÁZIA.
IBA OBČAS ZAVÁHAJÚ,
AKO SA HRAT SPOLU
A POTOM SA ROZHOJDIAJU —
HORE A DOLU,
HORE A DOLU...

JOZEF PAVLOVIČ

klil po nohách i po chrbte. Zakričal som na slnko, aby sa šlo schovať a silno som ho potiahol za fúz. Urazilo sa. A mňa rozbolel chrbát.

Na druhý deň slnko nevyšlo. Sedelo za mrakom a plakalo, že ho bolí fúzik. Plakalo celých 5 dní. Musel som nosiť príplášť a galóš. V sude pod rínou bolo už plno vody. Prišla teta a povedala:

— Podte sa pozrieť za dom, tam netečie Hron, ale celé more!

Chrbát ma prestal bolieť, slnko sa zabudlo hnevať a rozvešalo si svoje fúzy po stromoch. Slivkám a hruškám bolo teplo, dozreviali. Pohladil som slniečko po fúziku a povedal som:

— Tak už sa nehnevaj!

KATARÍNA ŠUJANOVÁ

VŠELIČO ZO SVETA

Eudia pišu ceruzkou už 174 rokov.

V najdlhšej rieke sveta, Amazonke, žije sedemsto druhov rôznych rýb.

V lyžiarskom múzeu Frogbettern v Nórsku sú uložené najstaršie lyže na svete. Majú približne 2500 rokov.

Názov púšfe Karakum znamená Cierny piesok.

Rok má päťstodvadsaťtisíc šesto minút.

Rieka Dunaj preteká 6 krajinami: Nemeckom, Rakúskom, Československom, Maďarskom, Juhosláviou a Rumunskom. Tvori tiež hranice medzi Rumunskom a Bulharskom a Sovietskym zväzom.

V Japonsku je ročne až 500 zemetrasení.

Polovica ľudu sveta žije na svetadieli Ázia.

Za jasnej noci môže človek vidieť voľným okom asi tričisi hviezdy.

Listy zo stromov neopadávajú len na jeseň. Ihličie z jedle opadáva po celý rok, pichliače niektorých kaktusov už po niekoľkých dňoch. List palmy sa udrží na strome až šesť rokov.

Najväčším zvieratom na zemi je veľryba. Meria až 30 metrov a väží vyše 100 tisíc kilogramov. Slon je dlhý až 4 metre a väží do 3 tisíc kilogramov. Hroch a nosorožec väžia vyše dva tisíce kilogramov. Medzi veľké zvieratá patrí aj krokodíl. Je dlhý až 8 metrov. Pstroš je najväčším vtákom. Je vysoký dva metre. Morské chobotnice majú chápalá dĺžku až 18 metrov.

Zozbieral PETER GLOCKO

3 ZEMEPISNÉ HÁDANKY

RADY • PORADŇA • RADY • PORADŇA • RADY

ZATRUCIE OWIEC
SUBSTANCIAMI
CHEMICZNYMI

Zatrucia fosforem — Bywają to zatrucia najczęściej przypadkowe, na skutek zjedzenia przez owce trutek na myszy i szczury w formie past, do których użyto szczególnie trujących związków fosforu. Zatrucie takie przebiega w formie ostrej. Występują wymioty, niepokój, ból wywołujące stękanie, objawy morzyskowe, slinotok i porażenia. Przy odbijaniu wydziela się charakterystyczna woń czosnku. W leczeniu stosuje się 25-50 g oleju terpentynowego lub nadman-

ganianiu potasu w 1/3 — 1/5% roztworze. Nie wolno stosować tłuszczy i mleka.

Zatrucie arsenem — Najczęstszą przyczyną jest zarucie arszenikiem, stosowanym do trucia gryzoni, arszenik poza tym wchodzi również w skład niektórych farb. Zatrucia takie mogą powstać po strzyżu przy zranieniach skóry po kąpielach arszenikowych, stosowanych przeciw pasożytom. Wyróżniamy, dwie postacie zatrucia: jelitową i porażenną. Przy ostrym zatruciu występuje ślinotok, bóle morzyskowe i krwawienia, cuchnąca biegunka. Zwierzę jest podniecone, żrenice rozszerzone, zataca się. Przy zatruciu przez skórę powstają na niej bolesne obrzęki, które mogą być przyczyną kulawizn.

Prócz przepłukania żołądka stosuje się: Magnesia usta z wodą 15 cz. magne-

zii i 250 cz. wody, co 15 minut kilka łyżek. Zaleca się również stosowanie białka. Przy stanach porażennych dobrze robi 25 — 75 g wódki, cukier lub woda wapienna. W żadnym razie nie wolno podawać tłuszczy.

Zatrucie miedzią — występuje po spożyciu zaprawionego ziarna, roślin spryskanych preparatami miedzi używanymi w ogrodnictwie lub długotrwałego zjadania kwaśnej paszy przechowywanej w naczyniach miedzianych. Zatrucia również mogą wystąpić wskutek podawania soli miedzi jako środka przeciwko robakom. W tego rodzaju zatruciach występuje ogólna żółtaczka, ostre biegunki i krwawocz. W leczeniu zaleca się podawanie węgla drzewnego,alonej magnezji oraz mleka.

Zatrucie kwasem karbowym — występuje po spożyciu zaprawionego ziarna, roślin spryskanych preparatami miedzi używanymi w ogrodnictwie lub długotrwałego zjadania kwaśnej paszy przechowywanej w naczyniach miedzianych. Zatrucia również mogą wystąpić wskutek podawania soli miedzi jako środka przeciwko robakom. W tego rodzaju zatruciach występuje ogólna żółtaczka, ostre biegunki i krwawocz. W leczeniu zaleca się podawanie węgla drzewnego,alonej magnezji oraz mleka.

puje po zastosowaniu kąpieli przeciw świerzbowym, smarowaniach owiec terem, lub po zastosowaniu kremu, kremu lub lizolu do dezynfekcji. Choroba dotyczy przedewszystkim warg i jamy gębowej. Występuje ślinienie, wymioty i biegunka. Mocz jest zielono-brązowy a nawet czarny. Dobrze działa podawanie soli gorzkiej.

Zatrucia nawozami sztuczonymi — znane są takie zatrucia zwłaszcza nawozami fosforowymi i wapniowymi przy wypasach na ląkach nimi posypanymi lub po przypadkowym dostaniu się do pasz. Owce wykazują wtedy osiągnięcie a po dłuższym określaniu wychudzenie i śmierć.

W każdym przypadku podejrzenie o w/w zatruciu należy jednak po zastosowaniu pierwszej pomocy, wezwać lekarza.

HENRYK MĄCZKA

występujące w kodeksie z 1932 r. — korzystają zarówno dla wzmożonej ochrony przed bezprawnymi atakami, jak również podlegają surowszej odpowiedzialności karnej wówczas gdy dopuszczają się przestępstw związanych z pełnioną przez nich funkcją publiczną przez nadużywanie uprawnienia lub niedopełnienie obowiązków.

Czynna napaść na funkcjonariusza publicznego albo osobę do pomocy mu przybraną w związku z pełnieniem obowiązków służbowych zagrożona jest karą od 6 miesięcy do 5 lat pozbawienia wolności, a jeżeli jest ona skierowana przeciwko funkcjonariuszowi Milicji Obywatelskiej lub innego organu powołanego do ochrony porządku i bezpieczeństwa publicznego do 8 lat pozbawienia

wolności. Jeżeli funkcjonariusz Milicji lub organu strzegącego porządku i bezpieczeństwa w wyniku tej napaści doznał ciężkiego uszkodzenia ciała lub ciężkiego rozstroju zdrowia — sprawca podlega karze od 3 lat do 15 lat pozbawienia wolności. (art. 233 i 234 K.K.).

Czynny opór władzy czyli użycie przemocy lub groźby bezprawnej w celu zmuszenia funkcjonariusza publicznego albo osoby przybranej mu do pomocy do zaniechania prawnej czynności służbowej — podlega karze pozbawienia wolności od 3 miesięcy do lat 3. (art. 235 K.K.).

Karą pozbawienia wolności od 3 miesięcy do lat 2, lub karą ograniczenia wolności albo grzywny za grożone są:

1) znieważenie funkcjo-

nariusza publicznego albo osoby do pomocy mu przybranej podczas i w związku z pełnieniem obowiązków służbowych (art. 236 K.K.).

2) znieważenie organu państwowego lub organizacji politycznej, związku zawodowego, stowarzyszenia wyższej użyteczności publicznej lub innej organizacji społecznej o znaczeniu ogólnopublicznym w miejscu ich zajęć albo publicznie (art. 237 K.K.).

3) przywłaszczenie władzy, czyli wykonywanie czynności związanej z funkcją publiczną przez sprawcę, który tej funkcji nie pełni, a mimo to powołuje się na rzekome jej pełnienie albo wykorzystuje błędne przeświadczenie o tym innej osoby. (art. 238 K.K.).

W. FERFET

červenú práškovú papriku podľa chuti. Navrh uložíme malé kúsky čerstvého masla a nádobu dáme na 30 až 40 minút do teplého vekáča.

IRISH STEW

Výborné, aromatické jedlo. Podávame v zime na obed.

1/2 kg baraního mäsa alebo prerasteného hovädzieho mäsa pokrájame na kocky, 1/2 kg cibule pokrájame na tenké plátky, 25 dkg mrkvu na kocky, 75 dkg surových zemiakov na plátky a 1 kg kapusty poskáme na rezance.

Mäso a cibuľu osmažíme na 8 dkg masti, posolíme a okoreníme podľa chuti. Pokrájanú zeleninu (kapustu, mrkvu, zemiaky) pridáme k mäsu, opäť osolíme prídame rascu, zalejeme vriacou vodou alebo mäsovým vývarom a na malom ohni dusme pod pokrývkou asi 1 1/2 hodiny. Ak je to potrebné prídame ešte vodu alebo vývar. Irish Stew výborne chutí

ak namiesto cibule dáme pokrájaný na kolieska pór. Ak dáme pór nemusíme pridávať mrkvu. Radíme aj, aby ste s rascou pridali k tomuto zaujímavemu jedlu trošku surového tymánu. Bolo by už celkom výborne ak by ste hotové jedlo mohli posypať petržlenovou vňafou. Odporúčame, aby ste jedlo podávali v tej istej nádobe, v ktorej sa varilo.

PIKANTNÉ PLACKY Z KYSLEJ KAPUSTY

40 dkg posekanej kyslej kapusty dusíme v malom množstve vody alebo vývaru až je celkom mäkká. Potom ju ochladíme a vytlačíme z nej vodu. Kapustu vymiešame s 1 kg postrúhaných surových zemiakov, jednou posekanou a na masti zremunenou cibulou, dvomi celými vajíčkami, 2 lyžicami mýky a 1/3 lyžicou rasce. Všetko dobre zamiesime, cesto osolíme a ak niekto rád pikantnú cesto pridáme mleté

čierne koreniny. Na panviču dáme olej a vysmážame placky tak, ako zemiakové.

KOLOŽVÁRSKA KAPUSTA

Rozpočet: 400 g bravčového mäsa, 60 g masti, 50 g cibule, soľ, červená paprika, rasca, cesnak, čierne koreniny, tlčenú rascu a dusíme. Kapustu trochu podlejeme vodou a dusíme. Umytú prebratú ryžu oprážime na masti, osolíme, podlejeme vodou a dusíme. Do vymaseného kastróla dáme vrstvu udsenej kapusty, na ňu vrstvu ryže a na to mäso. Navrh dáme ešte vrstvu kapusty, zalejeme kyslou smotanou a zapečieme.

Podávame so zemiakmi.

ZAPEČENÁ CIBULEKA

je mimoriadne zdravým jedlom a hodi sa najmä na zimné, mrazivé dni.

1 kg cibule, podľa možnosti rovnakej veľkosti olupeme, umyjeme a uvaríme skoro na mäkkvo v malom množstve osolenej vody. Potom cibuľu odcedíme a prerežeme na polovičky. Do ohňovzdornej nádoby, potretej maslom uložíme nań jeden pokrájaný žemľu a na nej odcedenú, na polovičky pokrájané cibuľe. Cibuľu posypeme postrúhaným tvrdým, suchým syrom (ementálsky, edamský alebo niektorý z ostrej ich druhotov ako trapistov) a zalejeme šálkou mlieka do ktorého zamiešame jedno celé vajíčko (po prípade dva malé vajíčka) soľ a

Organ Towarzystwa Kulturalnego Czechów i Słowaków w Polsce. Ukazuje się około 15 każdego miesiąca. Redaguje Kolegium w składzie: František Bednářík, Cecília Biegunová, Augustyn Bryja, Adam Chalupec (redaktor naczelny), Ján Kríšák, Lídia Malová, Ignác Nižník, Waclaw Luščinský.

Tłumaczenie i korekta j. czeskiego — Valerie Wojnarowska. Tłumaczenie na j. słowacki — Elżbieta Stojawska. Weryfikacja stylistyczna tekstu słowackiego — Eudmila Skalička. Red. techniczny — Krystyna Tomczyk. Oprac. graf. — Joanna Deresz.

Nadanych rekordów, fotografii i rysunków redakcja nie zwraca. Wydawca: Wydawnictwo „WSPÓŁCZESNE” RSW „PRASA”, Warszawa, ul. Wiejska 12, tel. 28-24-11.

ADRES REDAKCJI: WARSZAWA, FOKSAL 13. TEL.: 26-44-49, 26-04-55, 26-42-57.

NEUMÍTE SI PORADIT S RŮZNÝMI POTÍŽMI A ROZČILUJÍCÍMI VÁS ZÁLEŽITOSTMI? NAPIŠTE NAM NA ADRESU: REDAKCE „ŽIVOT“ WARSZAWA, UL. FOKSAL 13, I. p. ODPOVÍME VÁM A PORADÍME NA STRANKÁCH NÁŠEHO CASOPISU A V DOPISECH.

KALENDÁŘ 1971

FEBRUÁR — ÚNOR

	PONDELOK	15	PONDELOK
1	Ignác	16	Jovita
2	UTOROK	17	UTOROK
3	Hromnice	18	Danuta
4	STREDA	19	Sylvia
5	Blažej	20	STREDA
6	STVRTOUK	21	Konštancia
7	Veronika	22	PIATOK
8	PIATOK	23	Konrad
9	Agata	24	SOBOTA
10	SOBOTA	25	SOBOTA
11	Dorota	26	Alexander
12	NEDELA	27	Gabriel
13	Richard	28	NEDELA
14	PONDELOK		Roman

1. februára vých. sl. 7.18
15. februára vých. sl. 6.53
vých. sl. 16.22
z. p. sl. 16.48
vých. m. 9.04
vých. m. 22.50
z. p. m. 8.01

MAREC — BREZEN

1. PONDELOK	9. UTOROK
2. UTOROK	Katarína
3. STREDA	Marcel
4. STVRTOUK	Konštantín
5. PIATOK	Bernard
6. SOBOTA	Božena
7. NEDELA	Matilda
8. PONDELOK	Klement

VERÍTE SNOM? NIE? ANI MY NEVERIME. ALE PREDSA KAŽDÝ Z NÁS SA NIEKEDY POZRIE DO SNÁRA, AJ KED TO POKLADA ZA PREDSDUDOK NASICH BABICIEK. KONECNE VED JE TO IBA ZABAVA.
 Myš biela — dobrý výdaj
 — chytí ju — máš dobré plány
 — počut ju pišťat — cheň fa okradnút
 — v pase — víťazstvo nad nepriateľom
 — veľa ich vidieť — tažka doba pre teba
 Nábytok pekný mat — dobra budúčenosť
 — vidieť — zriadiť si vlastnú domácnosť
 — upratovať — zmena alebo nemoc
 Nôž najst — daj si pozor čo hovoríš
 — kupovať — ľahko prideš k majetku
 — kŕiať ním — dozvieš sa o nejakej výhode pre teba
 — vyrezávať ním — si nestály
 — hrázavý — strata
 — porozet sa ním — si nešikovný
 — brúsiť — budeš sa hádat
 — dostať darom — pozvý fa na hostinu
 Ozbrojený byt — manželská hľadka
 Pivo čierne — dobré prijmy
 — svetlé — dostaneš ľist
 — kaliné — čakaj nepríjemnosti
 — zakrývať ho rukou — nejaká dobrá udalosť pre teba
 — pit — zisk
 — roziat — mrzutost, hľadky, odpornosť
 Rákosí na vode — si vrtky
 — rezat — kľudný život
 — fukat do neho — maš dobré vyhladky
 — sedieť v nom — šťastie a blahobyt
 Stuhu držať ju — najdeš verného priateľa
 — zelená — pekné nádeje
 — červená — tanec, radost
 — žltá — zlosť
 — modrá — verná láska
 — čierna — smútok
 — nekonečná — narobiš dlžobu

Cena prenumeraty krajowej: kwart. 3 zł, półroczn. 6 zł, roczn. 12 zł. Instytucje państowe, społeczne, zakłady pracy, szkoły, itp. mogą zamawiać prenumeraty wyłącznie w miejscowościach Oddziałach i Delegaturach „Ruch”, w terminie do 25 listopada na rok następny.

Prenumeratorzy indywidualni mogą opłacić prenumeraty w urzędach pocztowych i u listonoszy, lub dokonywać wpłat na konto PKO Nr 1-6-100020 — Centrala Kolportażu Prasy i Wydawnictw „Ruch”, Warszawa, ul. Towarowa 28 (w terminie do 10 dnia miesiąca poprzedzającego czas prenumeraty).

Prenumeratorze ze zleceniem wysyłki za granicę, która jest o 40% droższa od prenumeraty krajowej, przyjmuje Biuro Kolportażu Wydawnictw Zagranicznych „Ruch”, Warszawa, ul. Wronia 23, konto PKO Nr 1-6-100024.

Oddano do składu 14.I.71 r. Numer zamknięto 11.II.71 r. Druk Prasowe Zakłady Graficzne RSW „Prasa”, Warszawa, ul. Smolna 10. Zam. 59. U-44, U-22.

